Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») ОРГАН ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОГО ОБКОМА КПСС, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОЙ АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ШОАТТА, 25 октябрь, 1975 шу. • № 128 (5199). • Мах 2 кеп.

ПЯТИЛЕТКА КХОАЧАШЪЯЬЙ

Шелковской района партийно-боахама актива собране КПСС XXV съезда сийна тlайийца социалистически декхараш кхоачашдара итогаш е вlашагlкхийттача оаха дегаш гlоздаьнна долаш дlахойт тха района къахьегамхоша парте съезда сийна шерра социалистически яхь а йоаржаяь ханал хьалха, 1975 шера 18 октябре, хьайбайн лаьттанцара йоалачеи продуктай керттера тайпаш пачхаьалкхенга дохкара халкъбоахама пхе шера план кхоачашъяь хилар.

Пачхаьалкхенга пхе шера планал дикка дукхагlа дехкад ялат, дулх, шура, тха, фуаш, баьцадаараш, хlаьта сом дlабалара план шозза тlехкхоачашъяьй.

Укх пятилетке хьайбайн лаьттанцара йоалеи продукташ бархlалгlча пятилетке ехкарея дулх — 56,3 процент, шура — 31,8 процент, тха — 23,5 процент, ялат — 57,5 процент дукхагlа ехкай.

«КПСС XXV съезда даха ма-доаггlара накъадахара социалистически яхь йоаржаяра хьакъехьарча» КПСС ЦК. Соцамо къахьегамеи политически хьинар чlоаггlа айдаьд Шелковской района къахьегамхой.

Торонашка а хьежа оаха декхараш тlаэц ер шу чакхдалалехьа пачхаьалкхенга кхы тlа 700 тоня ялат, 650 тонн дулх, 100 тонн шура йохка.

Дерригa низаш оарцагlдоаргда оаха Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 58 шу дуза ди хьатlакхоачаш кхашкара гуйран балхаш чакхдахара, къаьстта теркам тlабохийтаргба доакъар кийчдара, гурахьа дув ялаташ дlадийна доахаргда, хьайбай помещенеш lанга кийчъергья.

Района партийно - боахама актива парте областной комитета, Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума, Министрий Совета дош лу Шелковской района къахьегамхоша 1975 шера декхараш толамца кхоачашде а бaха ма-боаггlара Советски Союза Коммунистически парте XXV-ча съезда накъабаха а.

Района партийно - боахама активо тlадиллaрагlа укх рапорта кlал кулгаш язду:

В. Г. ТАБАЦКОВАС, КПСС Шелковской райкома хьалхарча секретара.

В. И. ЗЕМСКОВА, райисполкома председатела.

А. А. ЦИРУЛИНА, ВЛКСМ Шелковской райкома хьалхарча секретара.

Л. З. АНДРИАНОВА, юрта боахамен заготовкайи болхлой профсоюза райкома председатела.

Н. А. ЭСМУХАМБЕТОВА, «Шелковской» племсовхоза воккхагlа волча жа lуна, Социалистически Къахьегама Турпала.

В. ЧЕБОТАРЕВА, «Червленский» колхоза мехотряда начальника.

Советски Союза къахьегамхой! Дlахо а кхахьа, дегlа а кхувла стахановски болама сийлахьа традицеш, къовсам лоаттабе къахьегамца коммунистически гlулакх хилийтар духьа! Чlоагlа лора а е, еба а е общественни доалахье! Бедал, доагор, электроэнерги, металл, кхыйола материалаш кхоергйола гlулакх де!

(Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 58 шу дизара хетадаьча КПСС ЦК Тlахьехамашцара).

Технологий къахьегама толам

Ерригa ший торонаш кхоачамаш оарцагlдаьха хьинаре къахьегаш я Н. Анисимова цlерагlча Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода коллектив КПСС XXV съезда сийленца накъаяхараи Сийлахь-боккхача Октябра дезача цlейна къахьегама совгlат кийчдараи. Мехкдаьтта продукци арахецарен из маьхала яккхарен пхе шера план 18 октябре кхоачашъяь. Укх юхейсача хана планагlа лаьрхlайсача хана планагlа лаьрхlачул совгlа арахецаргья миллионаш сомий маьха мехкдаьтта продукци.

Хьинар айдаь къахьегаш я Гасанов Заид Юсупович керте латтача № 43-4 йолча установка коллектив. Итт бетта план ханал дукха хьалха кхоачаш а яь хlанз ноябра кхоалгlча декада чотах продукци арахецаш я из. Цул дукха тlехьабусаш бац Коровин Николай Георгиевича кулгалдеча установка технологаш. Мехкдаьтта продукци арахедара ноябра хьалхарча ах бетта задани хlанзлехьа тlехкхоачашъяьй цар.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

Ийслагlча пятилетка укх тlеххьарча шера доккхий толамаш даьхад «Гикаловское» яхача опытно - производственни боахама къахьегамхоша. Духхьал планал совгlа пачхаьалкхенна дlаденнад 3000 центнер ялат.

Цу толама шийгара доаггlаш дола дакъа юкъедихьад коммуниста Сорокумов Иван Степановича кулгалдеча механически мастерске коллективо. Из шозза белгалъяьккхай Сийлен грамоташ, ахчан премеш яларца.

Хlаьта из цхьа бахьан доацаш дац. Укх шера бlаьстан балхаш дlадоладеча хана ремонтникаша 9 трактор тоайир планал совгlа. Ерригача технико дика болх бир лаьтта оахача, юртбоахама культураш дlаювча, уж чуэцача.

Механически мастерске коллективаца кlезига бац яхье хьалха латтараш.

Боахама къахьегамхоша сийдеш ба аьшкапхьар Зайтаев Жабраил, молотобоец Юсаев Абузахир, газо-электросварщик Жуков Филипп Константинович.

КПСС XXV-ча съезда дикача къахьегама толамашца накъаяхара социалистически яхье а яьнна, «Гикаловское» яхача опытно - производственни боахама механически мастерске коллективо дош деннад 1976 шерара кхашкара бlаьстан балхаш дlадоладара эша ерригa юртбоахама техника парте съездо ший болх дlаболабеча деношка кийча хилийта, аьнна.

СУРТА ТlА: «Гикаловское» яхача опытно - производственни боахама механически мастерске дикагlвола токарь К. И. Космынин.

В. ИВАНОВА тексти сурти.

ТАСС хоам

ВЕНЕРА ЭГГАРА ХЬАЛХАРА ИСКУССТВЕННИ СПУТНИК

Хьакхаьчад Венера яхача планета сурт

Советски lилмои техникои керда башха - дика толам баьккхаб Венера яха планета тахкара даькъе.

Планеташта юкъе лела «Венера-9» яха автоматически станци, 136 денней бийсаннеи 300 миллион километр совгlа никъ а баь, 1975 шера 22 октябре Венерана гонахьарча орбита тlа а яьнна, историе чухь эггара хьалхара Венера яхача планета искусственни спутник а хинна дlайолаенnай.

lойоссаеш йола станце аппарат кlаьлда lохайнай Венера тlехен тlа. Венера яхача планета атмосфера хьалашка Лаьттан тlарчул 90-зза дукхагlа давлени а Цельсе 485 градус температура а йолаш шийн тайпара сурт хьакхаьчад планета тlехен тlа из lохайнача меттера.

Планеташта юкъерча траекторегlа йодача хана «Венера - 9» яхача автоматически станцеца бувзама 90 сеанс яьй, хlаьта уж еча хана станце наькъа лостам тийнна5, цу тlа латта системаш малагlча хьал тlа я хьийжаб, наькъа траекторе параметраш йистай, космически ара хулаш йолча физически процессашта lилман тохкамаш даьд.

Планетана юххерча ареие лаьрхlа хиннача моттиге станци дlаараялга lалашдара а lойоссаеш йола аппарат дlакъастаргйолеи Венера атмосферал чухьа яргйолеи хьалаш хилийтара а станце хьоча наькъа траекторена шозза коррекци яьй.

Венера атмосферал чухьа яла ши дии ши бийсеи эшаш — 20 октябре автоматически станцех дlакъаьстай lойоссаеш йола аппарат. lойоссаеш йола аппарат дlакъоастаьчул тlехьагlа — 22 октябре «Венера-9» яха станци Венера искусственни спутника эллиптически орбита тlа яьккхай планета тlехен тlара хьалйистача эггара кlезигагlа гаьна яьннача хана 1500 километр гаргга лакха а йолаш, гобоаккха ха ши дии ши бийсеи гаргга а йолаш.

Спутника тlа оттаяь lилман аппаратура атмосфера химически лоаттами физически характеристикаши, Венера морхий структура а магнитни поле а, маьлха михо планета гергъяьча зоне плазма характеристикаш тахка лаьрхlа я.

lойоссаеш йола аппарат 22 октябре московски ханах 6 сахьати 58 минути яьлча Венера атмосферал чухьа яьннай секунде 10,7 километр сиха. Атмосфере аэродинамически тормоз тохача хана lойоссаеш йолча аппарата наькъа сухал секунде 250 метрга кхоачаш лаьгlъеннай, цул тlехьагlа станце тlарча автоматико болх бе йолаялийтай парашютни система. Парашютаца lойоссача хана духхьашха чакхъяьккхай планета морхий тlоа тахкара комплекс.

lойосса 50 километр йисача хана парашютни система дlакъоастаяьй, цул тlехьагlа, lойоссаеш йола аппарат дlахо лохлуш хиннай тормоз тохача аэродинамически системах пайда а эцаш, московски ханах 8 сахьати 13 минути яьлча Венера тlехен тlа кlаьлда lоессай.

Планета атмосферах чакхйоалачеи цига болх бечеи хана lойоссаеш йолча аппарата конструкце lалашдаьд тlерча системашеи lилман аппаратурои боаррамагlа болх белга.

lойоссаеш йола аппарат лохлуча ханеи lоессачул тlехьагlа 58 минутаи цу тlа оттаьча lилман аппаратура новкъосталца планета атмосфераиеи тlехеннеи тохкам баьб, хlаьта иштта из lохайнача моттига даьха сурташ lочутийннад. lойоссаеш йолча аппарата сигналаш Венера искусственни спутнико дlа а лувцаш, цо цигара Лаьттан тlа lочутийннай.

Хьакхаьчай планета морхий тlоаи, Венера атмосфера оптически характеристикийи параметрийи хьакъехьара, тlехен тlа сердал уттара хьалех, хlаьта иштта аппарат lоессача моттигерча грунта физически лоаттамеи тайпаи хьакъехьара даннеш.

«Венера-9» яхача автоматически станце тlа — Венера яхача планета искусственни спутника тlа оттаяьй Владимир Ильич Ленина барельеф тlайола вымпел. lойоссаеш йолча аппарата тlа вымпел оттаяьй СССР пачхаьалкхеи Герба сурт тlа а доаллаш.

«Венера-10» яха автоматически станци дlахо никъ беш я. 22 октябре Лаьттанна 84 миллион километри Венерана 872 эзар километри гаьна яр из. 25 октябре Венерана гаргга кхоачаргья станци.

lойоссаеш йолча аппаратеи планета искусственни спутникеи новкъосталца цхьан ханна духхьашха Венера яхача планетана даьча шоай тайпарча lилман тохкамий комплексах йола даннеш къоаставаш lомаеш латт.

Советски Союза Коммунистически парте XXV съезд хьаслла ха гаргакхаьчача хана советски космонавтико баьккха керда тlехбаьнна боккха толам —советски мехка lилма - технически прогресс хилара, цун халкъ творчески энтузиазм йолаш хилара, космически аре караерзаеча юкъе дизза дакъа лаьца хилара дола башха - дика тешал.

РЕСПУБЛИКА ПИСАТЕЛИЙ СОБРАНИ

Селхан, 24 октябре, Грозне, КПСС Ленински райкома заседаней зала чу хилар Нохч-Гlалгlайчен писателий собрани.

Цига дийцар ши дош: къахьегамхошта коммунистически кхетам балара хьакъехьарча республика писателий организаце балхахи КПСС XXV-ча съезда даха ма-доаггlара накъадахара цуйна хьалхашка латтача декхарехи, хlаьта иштта Российски Федераце писателий IV-ча съезде бахийта делегаташ харжар а.

Хьалхарча дешах лаьца доклад йир Нохч-Гlалгlай АССР писателий Союза правлене председатела Р. С. Ахматовас.

Докладах лаьца къамаьлаш дир: писателаша М. Сулаева, Ш. Арсанукаева, А. Бокова, Н. Музаева, «Красный молот» завода бригадира, Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета депутата Н. Рыженкова, Нохч-Гlалгlай книжкай издательства керттерча редактора В. Дыхаева, ВЛКСМ Нохч-Гlалгlай обкома секретара С. Н. Егорова, КПСС Нохч-Гlалгlай обкома секретара М. О. Бузуртанова.

Собране балха юкъе дакъа лоацаш хилар КПСС Нохч-Гlалгlай обкома хьалхара секретарь А. В. Власов, РСФСР писателий Союза правлене консультант Г. А. Ладонщиков, КПСС Ленински райкома хьалхара секретарь Г. Ф. Галкова.

Собране балха юкъе дакъа а лаьцар, дlаьхдаь къамаьл а дир Российски Федераце писателий Союза правлене секретара, Ленински преме лауреата, Социалистически Къахьегама Турпала, СССР Лакхехьарча Совета депутата С. В. Михалкова.

* * *

Собране РСФСР писателий IV-ча съезде бахийтара делегаталла хержар: Нохч-Гlалгlай АССР писателий Союза правлене председатель Р. С. Ахматова, писателаш А. Боков, А. Айдамиров.

ПОЛИТИЧЕСКИ ЭКОНОМИЧЕСКИ ДЕШАРА — ХАДДАНЗА ТЕРКО

Цхьоалагlча октябре дlадоладеннад къахьегамхой марксистско - ленински дешареи экономически образованеи системе дешара керда шу. Из йоккха события я коммунистий, комсомольций, парте боацача активистий вахаре. Алхха вай республике политически школашка, семинарашка, экономически знаней, коммунистически къахьегама школашка занятеш дlайолаяьй 151 эзар совгlча саго. Дlанхача шерашка царех дукха а дукхагlа бараша хlанз чоалханегlа йола программни материал lомаяра кердача лагlа тlа боалаш айбала йиш хулийташ йола дика теоретически кийчо яьй. Белгалдоалаш хlама да, лакхерча звене деша багlараш укх тlеххьарча шии шера 2,5 эзар саг дукхагlа хинна хилар. Экономически дешара системе дешаш 92,5 эзар саг ва, е соахкарчул 8 эзар дукхагlа.

Республика партийни организацеша, «Политически экономически образоване системерча 1974—75 дешара шера итогийи дешара кердача шера декхарийи хьакъехьара» КПСС обкома бюро соцам кхоачаш а беш, белгталара кийчои болх баьб гlулакх дика вlаштlехьдаьккха занятеш дlайолаяра. Цу гlулакхa цар пайда ийцаб политически экономически дешар вlаштlехьдоахаш дlанхача шерашка lоаьйча дикача опытах. Партийни комитетийи бюройи заседанешка, коммунистий собранешка массе оагlорахьара анализ а еш ййцай дlадахача дешара шера итогаш, йиза вlашагlъеллай политически дешареи экономически образованеи система, деша багlараш дукхагlа хиннаб промышленноста, юрта боахама болхлой экономически образованена кердабараш юкъеозара чотах.

Чlоаггlа уйла тlаяхийтай пропагандисташца беча балха. Цу гlулакха мах баь варгвоацаш доккха новкъостал даьд «Белоруссе партийни организаце идеологически кадраш хьахаржараи кхеяраи беча балха хьакъехьарча» КПСС ЦК соцамо. Из бахьан долаш дикагlа хиннай цар состав а. Масала, партийни системерча берригача пропагандистех 92,5 процент лакхереи йистеяккханза лакхереи образовани йолаш ба. Пропагандистех 22 процент партийни, советски, профсоюзни кулгалду болхлой ба, ахаш хlапа бац аьнна бараш — халкъа боахама специалисташ, 30 процент гаргга — хьехархой, юкъерча специальни дешара заведеней преподавателаш. Тоаяьй комсомольски политически дешара пропагандистий состав. Хlанз царех 83 процент бараш — дика кийчо йола коммунисташ. Перспективни планаш оттаяьй пропагандисташта теоретически методически кийчо ялара.

Цу берригача балхах доккха беркат даьннад. Укх деношка Октябрьски Урус-Мартановски районашка политически экономически образоване системе занятеш йолаяларах дола дош дийшача КПСС обкома секретариато белгалдаьккхар, цу районий промышленноста, юртбоахама предприятей, учреждеией дукхагlйолча партийни организацешка занятеш гlулакх дика вlаштlехьдаьккха дlайолаенна хилар.

Цуйца цхьана иштта белгалдаьккхад, цхьайолча партийни организацеша коммунистийи парте боацарий активеи дешара эсала кулгалдеши тlахьожам мела лоаттабеши хилар, занятеш вlаштlехьйоахилгеи къаьстта а уж идейни чулоацам болаш хулгеи кlоаргга теркал ца деш хилар. Цу тайпарча гlулакхаша lоаткъам ца бе йиш яцар дешара керда шу дlадоладара еча кийчонна а. Цхьайолча партийни организацеша территориально-цеховой принципагlа чакхдаьккхад политически экономически дешара система вlашагlйоллара гlулакх, дешаш хургбарий общеобразовательни политически кийчои боарам теркал ца а беш. Из бахьан долаш кlезига хиннай вlашагlъехка школаши семинараши, опыт йолча пропагандистий кадраща кийчъяьяц уж, халонаш хьалхашка оттаяьй дешара процесс вlаштlехьъяккхараи программни материал деша багlараша lомаярам.

Парте Октябрьски Урус-Мартановски райкомаша, юххьанцарча партийни организацеша хьедалийтад пропагандисташ занятешта кийч белга, дешара шу дlадолалуча хана мара яьяц царца совещанеш, семинараш, йоазийтаяц дешара планаш, хlаьта из бахьан долаш цхьайолча пропагандистий, къаьстта а кlезига опыт йолаш барий вlаштlехьдаьннадац занятешта кийчо елга, цудухьа хила боаггlача тайпара лакхача идейно - теоретически боараме яьяц цар уж. «СевКавНИПИнефтен» «Гойтинский» совхозеи парторганизацей цхьайолча школайи семинарийи пропагандисташа къоастаяь, коллективаша пятилетка чакхйоалача шерарчеи КПСС XXV съезда яха ма-йоаггlара накъаяхара тlайийначеи декхарашца ца ювзаш хьехар материал, теоретически положенеш хьехача хана ийса доацараш а дийцад. Занятеш ткъаь итт минутал дукхагlа йlаьх ца луш йола школаш а я вайна. Цига пайда ийцабац пропаганда гойтареи технически средствах. Цу тайпара моттигаш хиннай «Гипросельхозстрой» институтa, «Октябрьнефть» мехкдаьтта доахача управлене, Урус-Мартановски районерча «Горец» яхача совхоза школашка.

Хlанз а йолаш я пропагандисташ — предприятейи организацейи кулгалхой политически дешар чакхдоахача деношка тайп-тайпарча совещанешка бехаш, хlаьта цхьайолча парторганизацешка цу деношка кхыйола мероприятеш еш йола моттигаш. Масала, Грозненски горэлектросете дешар долча дийнахьа профсоюзни собранеш хилар. Цу дерригача кхоачамбоацараша занятей идейни теоретически боарам, цар эффективность лохйир.

Эггара хьалха де дезар политически экономически дешара кулгалдечар формализм дlайоаккхилга да. Цуйна дола тешал деций, масала, КПСС Октябрьски Урус-Мартановски райкомаша цхьоалагlча октябре занятеш еш хинна кхоачамбоацараш сихха дlадахара хlама ца даьрал совгlа, дlахо занятеш еш а уж кхоачамбоацараш цхьайолча партийни организацешка юха а хилийта хилар.

КПСС обкома секретариато парте Октябрьски Урус-Мартановски райкомашта могадир политически экономически дешара кулгалделга тоадара гlулакхаш де, занятей идейно - теоретически боарам, цар эффективность айе, дешара процесса чулоацамга кlоаргагlа хьежа.

Политически дешареи экономически образованеи системе дlадоладенна дешара шу къаьстта белгала шу да. Из нийслу КПСС XXIV съезда решенеш вахаре кхоачашъяра партеи халкъои беркате болх беча юххерча хан-юкъаца, советски нах парте XXV съездага хьинаре кийчлуча ханаца.

«КПСС XXV съезда даха ма-доаггlара накъадахара йолча социалистически яхьа хьакъехьа» КПСС ЦК баьча соцамо республика къахьегамхой лакха айдеча къахьегамеи общественно - политически хьинаро, съезда сийна экономикеи культуреи дегlайоалаеча парте, советски халкъо доахача кердача толамашта юкъе шоашкара доаггlаш дола дакъа дахьа уж гlертаро юкъарчал доацаш влияни ю занятей чулоацамаш достамаш.

Марксистско - ленински дешареи экономически образованеи керттера де лерхlар, дlадахача шерашка а санна, ладувгlаш барий lилма мировоззрени хьахилийтар, къахьегамеи политически хьинар айделга, вай парте политика вахаре кхоачашъеча творчески дакъалацийтар да.

Марксистско - ленински дешаро ладувгlараш lомабе беза къахьегамхошта юкъе массово - политически болх бе. Из къаьстта доагlаш да интернациональни атеистически проблемаш lомаеча семинаре ладувгlараш, царех хила беза парте обкома X пленума соцам кхоачашбеча хьинаре болх бераш.

Ерригача партийни организацей денале декхар да, партийни мугlарий идейни чlоагlали къовсам лоаттабе хари дlахо дегlадоаладара, къахьегамхой сакхетам, производственни общественни хьинар айдара, кулгалдеча кадрай марксистско - ленински кийчо эргайоахаш тоаяра лоархlаме фактор хиларга хьежжа политически дешара лоархlам айбелга.

Лоархlам болаш да дlайолалуше а занятеш дика елга, марксизма - ленинизма балхаш тlара, партеи халкъеи практически балхах хиннача анализ ечей из вlашагlтохачеи тlехьарча шерашкарча партийни документаш тlара идейно - теоретически положенеш творчески кхетара ладувгlараш тlаберзабелга. Хьалха а санна, партийни комитетий, ведомствай, профсоюзий, боахама кулгалхой чlоагlа терко тlаяхийта хила еза кадрай экономически дешара. Цох шерагlа пайда эца беза социалистически яхьа доала беркат доккхагlа хилийтара, производственни резерваш лахара а царех пайда эцара а, дикагlа йола опыт дlайоаржаяра.

Ховш ма-хиллара, дешаро толам баккхар дукхагlча даькъе пропагандистех тийша да.

Тlагlертта болх бе беза ерригача предприятешка, стройкашка, колхозашка, совхозашка пятилетка заданеш ханал хьалха кхоачашъяра тlехьа республика къахьегамхоша лоаттабеча къовсама юкъе ладувгlараша шоай дакъа хьоргдолаш дола гlулакх хlара пропагандиста чакхдоаккхаргдолаш. Тахан пропагандист хила веза бокъонца нах вlашагlтохаш а хьалхехеш а вар, «Пропагандиста — пятилеткана» аьнна баьржача боламе дакъа лоацар.

Партийни организацей декхар да политически экономически дешара массаза а терко яр, цун эффективность айеш, КПСС XXV съезда даха ма-доаггlара накъадахараи ийслагlча пятилетка заданеш ханал хьалха кхоачашъяраи республика къахьегамхой оарцагlбоахаш йола лоархlаме хан-юкъ дешара шерах хургйолаш.

ДУГА ЛЕЛАДЕРИЙ КЪАХЬЕГАМА СОВГlАТ

Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 58 шу дизарга КПСС ЦК даьча Тlахьехамаша хьинар айдаь къахьегаш ба «Гудермесский» совхоза дуга леладераш. Чуэца дезача 1707 гектарах 1040 гектар дуга аьрда баьннаб уж.

Юхедиса дуга сихагlа чуийца даккхара шоайла яхье а баьнна къахьегаш ба ассе отделенешкара механизатораш. Хьувкъам чуэцача болх беш 27 агрегат я. Балха хьоккхамаш даккагlа да комбайнерий коммуниста Эльдаров Ширване, Байсуев Султана, Шамурзаев Имама, Бастаев Лом-lаьлий, Баркалов Прокофе.

— Болх кхы а дикагlа леларгбар тха ер деноu кхаьлаца чхаре, — йоах совхоза цхьоалагlча отделене управляюще Шамурзаев Мувсас. — Хlара lуйрийна йис юлл. Тlакха тlоадах леттгlа болх бац агрегаташка. Мадарра аьлча, укх бlарччача кlира делкъа ханна мара кхашка арабовла йиш йолаш хиннабац тха механизатораш. Иштта новкъарленаш хьалхашка увтте а, болх хьабеча ханах бизза пайда эца гlерт хlаравар. Тха отделене укх шера чуэца дезаш 877 гектар дуга дар. Цох 580 гектара тlара дуга хьекхаи аьрдаи даьннад тхо. Цхьан кlирагlа чакхдала лерхl оаха юхедиса дуга чуийца.

Во хьувкъам бац совхоза цхьоалагlча отделенерча Булаев lаддал-Муталиба, Мучиев lилмана, Адаев Лом-lаьлас кулгалдеча механизированни звенош кхебаьр. План 37 центнер йолча, юкъера лаьрхlача хlара гектара тlара чудахь 40—41 центнер дото бесара ялат. Дуга чуэцаш бараштa юкъе белгалбаьнна къахьегаш ба комбайнераш Селимсултанов Шемвади, Литвин Петр, кхыбараш. Царех хlаране ший ден норма 120—125 процент кхоачашъю.

Хlанзле а йоакхо ю отделене хьатlадоагlача шерарча хьувкъам я. Массехк трактор я оахаш деш.

— Хlара шера дукхагlа хул тха отделене дугана лаьрхlа хьакъоастаду лаьтта, — дувц отделене № 1 йолча тракторни бригада бригадира Хамидов Вахас. — Нагахьа санна соахка 600 гектара тlа дуга оаха кхедаь дале, укх шера из культура дlайийра 877 гектара тlа. Хlаьта иттлагlча пятилетка хьалхарча шера тха механизатораша 970 гектара тlа дlадуваргда дуга. Бакъда, хlанз эггара саготагlа бола тха болх дуга чуэцилга ба. Цу гlулакха тlаберзабаьб оаха тхой керттера низ.

Октябра цlей хьатlакхачалехьа дерригa дуга чуийца даккхара оарцагlбаьнна къахьегаш ба совхоза механизатораш. Из иштта хилара тешал ду царна юкъе шерра яьржача социалистически яхьо.

— Пхи ди массаза дала комбайнерий балха итогаш ю оаха, — йоах «Гудермесский» совхоза парткома секретара Мовлаев Насрудина. — Хьалхара моттиг яьккхачоа — 15 сом, шоллагlчоа — 10 сом, кхоалагlа моттиг лелаечоа — 5 сом ахчан премu лу. Цу гlулакхо, шеко йоацаш, лакхъяьй къахьегама овсарле.

Механизаторий болх боаггlача тайпара вlаштlехьбаккхарах совхоза йиш хиннай пачхаьалкхенга 3000 тонн дуга дохка. Кхы а 1000 тонн дуга дlадала лерхl Даьхенна.

Р. МАЛЬСАГОВ.

Шера задани кхоачашъяьй

КПСС XXV съезд сийленца накъабахара доккхий социалистически декхараш тlайийцад Карабулакски бурув тохара балхий управлене бурув деттача бригадаша. Уж толамца кхоачашдара шерра социалистически яхь йоаржаяьча цар биззе пайда ийбу шоай торонех кхоачамехи. Цудухьа бурув тохара укх бетта задани 17 октябре кхоачашъяьй управлене коллективо. Ер бутт бовлехьа планагlа лаьрхlачул совгlа 400 метр бурув тоха дош деннад цо.

Хlанзлехьа бурув тохара пхе шера задани кхоачашъяь ялх бригада я управлене. Царех я Терлецкий Василий Климентьевича кулгалду коллективи Черепов Иван Гурьянович керте латта йола буровойи. 20 октябре денз тlадоагlача шера чотах бурув тохаш ба уж.

А. БАКАЛЮК.

Нов. И. А. АЛМАЗОВНА НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Республика общественни вахаре хьинаре дакъа лацарахи, къахьегамхошта коммунистически кхетам луш беркате болх барахи КПСС мугlарашка воля шовзткъе итт шу дизарца дувзденнеи Нохч-Гlалгlай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен Грамота лойла Алмазов lаддалий Илеза — персональни пенсионера.

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Г. СКЛОКИН.

г. Грозный, 24 октябрь 1975 ш.

ОТЧЕТНО-ХОРЖАМИЙ СОБРАНЕШКАРА

БОККХАЧА БЕХКТОКХАМЕРА ГlУЛАКХ

Дукха ха йоццаш «Красный молот» яхача завода клубе хиннача VIII ерригзаводской партийн конференце коммунисташа итог йир 1973 шера 26 октябрера 1975 шера 11 октябре кхаччалца шоаш даьча гlулакхий.

Сентябре хиннача партийни группайи цеховой парторганизацейи собраней ден повестка тlа оттадаьдар парте XXV съезда ваха ма-воагlара накъавахара хlара коммуниста шийгара лоацача даькъах дола дош. Цехийи отделийи партийни бюроша баьча организаторски балхо новкъостал даьд завода продукцена реализаци яра 9 бетта план 100.4 процент кхоачашъяра, встречни плана чотах лаьрхlачул совгlа реализаци яьй 115 эзар сома маьха продукцена. Яхь лелаерашта юкъе хьалха латт болат лоаладераш. Продукци хьаяра 9 бетта план ерригача хьокхамашта тlеххоачашъяьй. Шера планал совгlа 500 тонн литье арахеца эьнна доккхагlдола декхараш тlаийца хиннача, метте, арахийцай 842 тонн. Массехк ди далалехьа цу коллективо рапорт лургда пятилетка кхоачашъярах. Къаьстта доккхий толамаш даьхад чоп лоаладераша, кузнецаша, кхыбараша. Заводе шерагара шу массаза довл лакхлу фондаша юха хьалур — керттерча фондий цхьан сома лоархlаш продукци арахецар санна бола производства эффективноста лоархlаме хьокхам. 15,7 процент лаххбеннаб из 4 шерай 9 беттай.

Продукци дикагlа арахецарцей къахьегама овсарле лакхъярцей цхьана дикал бахьан долаш къовсам а лоаттабу. Ерригача продукцена аттестаци яьй. Отчет еча юкъагlа 15 ГР яхача насоса, скважина берте уеттаеча 2АУ-700 яхача аппаратураhа, шин тайпарча задвижкашта паччахьалкхен дикала Знак еннай. Завода болхлой хийцца лоархlабу керда продукци хьаяра оттаьча заданех. Халкъа боахама из юкъеяхьарах хула экономически эффект 7 миллион сом совгlа я.

Укх тlеххьарча кхаь шера 2-зза хlана хиннаяц аьнна дукхагlа хиннай доазол дехьа йокха кхухьийта продукци, вешта аьлча ерригa хьаеча продукцех 11,6 процент. Пятилетка шерашка кийч а яь чакхъяьккхай технологически процессаш эргаяьха тоаяра, оборудованена модернизаци яра, продукци дукхагlеи дикагlеи арахецара, къахьегама овсарле лакхъяра, халача балхашта механизаци яра тlаерзаяь организационно - технически хьисапера 477 мероприяти. Шера царех баьнна экономически пайда 3 миллион сом гаргга ба. Пятилетка шерашка 890 эзар сом кходаьд завода рационализатораша.

КПСС XXV съезда решенеш кхоачашъеча красномолотовцаша доахача толамашта тешал деш йола уж а дуккха кхыйола а факташ кхийлар парткома отчетни доклада тlа я заводской партийни конференце делегаташа даьча къамаьлашка а.

Коллективо мел даь хlама берригача мехка халкъа боахама карагlдаьнарашца дувзаш дийцар.

— Завода партийни организаце гарггагlара декхар да, — аьлар отчетни доклад яьча завода парткома секретара В. В. Капустянова. — 1975 шера, 9-гlа пятилетка чакхйоалача шера встречни плани КПСС XXV съезда сийна тlаийца социалистически декхараши толаме кхоачашдара коллектив оарцагlъяккхар. Из хургда завода коммунисташа вай парте на луш дола эгара толашагlа дола совгlат. Со дог тийша ва, из декхар партийни организаце сийлеца кхоачашдергдолгах.

Партийни комитетеи цеховой парторганизацейи теркама юкъмоттиге латт производства эффективность лакхъяр, продукце дикал тоаяр, технически прогресс сихъяр санна йола лоархlаме проблемаш. Чоалхане, керда, творчески наькъаш тlагlерттан кlоарггеи лахарца къоастае езаш я проблемаш. Заводской партийни организаце халланза бехктокхаме экзамен луш хиннай, хlаьта но из керттерча даькъе дика дlа а еннай ала мегаргдолаш да.

Мастерашкара, инженерно-технически болхлошкара мугlареча болхлошка кхаччалца йола ерригa коллектив айе, вlашагlтоха, шоашта тlеххьа дlайигa хайнача коммунисташта шоашта хьалхашка лаьтта декхар кхоачашде ховш хилар хьахьокх тlехьаюсаш хинна цех хьинареча къахьегама вахташка коталонаш йоахача дlакхоачае хайнача цхьоалагlча цеха партийни организаце.

Юкъара котало къаьст-къаьстача болхлой толамех хьахулаш я, хlаьта коллектива хlара члена творчески торонех пайда биэзагlа ме эц, коммунисташа шоашкарен новкъосташкарен доагlар дукхагlа хьа ме дех йоккхагlа я хул из.

Корта болаш, партийни lаьдалагlа дикадар хилар ловш дар механически цеха токара Л. Г. Силина конференце даь къамаьл. Къамаьл деш вар производства бокъонца вола да хилар холуш дар. Цех тlехьайисара бахьанаш доашха а доашхаш, цо аьлар: «Парте XXV съезда сийна къахьегама вахте а этта, цеха коммунисташа В. М. Кузьмина, Ф. А. Цвигуна, П. Т. Коротуна, П. В. Гудимова доккхий толамаш даьхад. Цар дlадоладаь гlулакх хьал а лаьца аз декхар тlаэц 1976 шера 7 бетта план партийни форум дlайоляялале кхоачашъе. Хьатlайоагlа пятилетка дикала пятилетка хургхилар теркал а деш, аз дош лу, сай мухьар карара ца далийта а коммунистически къахьегама ударника цlи кхы тlа чlоагlъе а».

Карагlдаьнарий бе ма-боаггlара мах а баь, конференце дакъа лаьцараш цу цхьан ханна хьежар де торо йолчох данза дисар фуд а малагlча бахьанагlа дисад а, цунка хьалхара бехктокхаме малав а. Коммунистически lаьдалагlа цу дешах дог лазаш къамаьлаш дир делегаташа: завода мастерий совета члена А. Я. Писарске, 17-ча цеха начальника заместитела И. М. Исрапилова, 6-ча цеха токара, къахьегамхой депутатий Ленински районни Совета депутата Л. Е. Макаровас, фонтанни арматура цеха комсомольски организаце секретара къонача токара-коммуниста Карпушкин Василе. 12-ча цеха слесара-сборщика, партийни организаце секретара заместитела В. Дорошева, кхычар. Пайда эцанза йиса торонаш хьагучаяха гlерташ, кхоачамбоацараш ца ла гlерташ завода коммунисташ хиларо а хьахьокхар цар сакхетам лакха хилар, керда толамаш дахара оарцагlбаьнна уж хилар.

Къамаьлаш лаьраша хьалда проблемаш хьехайора, белгалара нах бувцар, ира а принципиально а критика йора. Масала, 17-ча цеха начальника заместитела И. М. Исрапилова аьлар, завода лоархlамегlара хьокхамаш эсала хилара керттерча даькъе бехке яр ше болх беш вола мехкдаьтта аппаратура цех я. Производства индивидуальни характер теркал а еш, сборочни цеха заготовкаш лоаттаяра гlулакх тоадар духьа завода кулгалхоша парткомаца цхьана решени йир мехкдаьтта аппаратурни цех сварочно - сборочнии сварочно-заготовительнии цехаш а яь екъа аьнна. Хlаьта, практико хьахьекхачох, из екъар нийса а хиннад. Юххьанца а дена дикача инициативаца дlайолаелар цеха партбюро, администраци, цехком. Йийкъачул тlехьагlа ши бутт баьлча план кхоачашъе йолаелар цех. Дика лийлар цун болх укх шера январе, феврале, марте. Цхьабакъда апреле лаьгlделар гlулакх. Вешта, ца лаьгlдала йиш йолаш а дацар из, хlана аьлча юххьанцара толам ма баьллинге а тесса битар цеха болх. Мел баь хинна кхоачам чакхбаьлар. Цуина бехке ба цеха берригa кулгалхой а хlара коммунист а. Цу хьалашка мела хилар партийни бюро, цехком, ВЛКСМ бюро. Цунах кхетадеш да, цехо смежни цехий меттел бlарччача завода а производственни планаш автоматически юкъагlъяьха хилар. Хlанз болх тоабе чlоагlа тохабеннаб цехе. Гlулакхаш хьинарегlа дlадоладаьд партийни бюрос.

Критика йир завода кулгалдеча подразделенешта а, белггала аьлча, каст-каста цехашта участкай специализацега а цар технически торонашка а хьежжа йоаца техпроцессаш телача керттерча технолога отдела.

Къаьстта кlома къамаьл хилар цехашкара штурмовщина хlанз а дlаяланза хиларах. Штурмовщина лелаяра керттера бахьан да бехка кlалхара бувлийтар. Болх чакхбаьначул тlехьагlа цунах хьахинар фуд хьож завода кулгалхой, цхьабакъда бетта юххье е юккъе цунах хинначун бала болаш нагахьа саг вац, аьлар ше къамаьл деш конференце деелгата слесара - сборщика В. В. Дорошева.

Къона болхлоех тешамеи къахьегам дукхабезаши бола заводской коллектива членаш хургболаш хьалкхебара йоакхо еш, цу гlулакха хьалхара кадрови болхлой бехктокхам хьехабеш дар токара Л. Г. Силина, мастера А. Я. Писарске даь къамаьлаш. КПСС ЦК декабрьски (1974 ш.) Пленум хинначул тlехьагlа завода парткомо ладийгlар мастерий Совето кадраш кийчъяран хьалкхеяран ше баьча балха хьакъехьа дувцачунга. Дуккха дика мероприятеш белгалийр, — йоахар А. Я. Писарске, — царех цаl — заводе наставничество дlайолаяр. Хlанз тха дуккха а ба кагирхошта хьехам телараш, цхьабакъда, халахете а, цар декхарашта юкъедагlац къона болхлой производственни заданеш кхоачашъе lомабелга мара. Кагирхой бокха политически сакхетам болаш, къахьегамца коммунистически никъ лелабеш, шоаш хержа професси дукха езаш хьалкхебелга а наставникий балха юкъедахьар ловра. Хьалкхебе беза йоккха квалификаци йола шоай гlулакха говзанчаш, -аьйн боккхагlболча вежарийн гlулакх дизза бе долларгдолаш тlехье хьалкхее еза.

Балха бригадни методах дийцар конференце делегаташта котельни цеха бригадира коммуниста Колесникова. — Бригадаш вlашгlйоххарах, дуккха хlамаш дикагlча оагlорахьа хувцаденнад тха, — йоахар цо. — Къахьегама дисциплина тоаеннай тlадиллача гlулакха хьалхара болхлой бехктокхам лакхбеннаб, вlаши новкъостал ду, хlаьта хьалхагlа уж хlамаш гуш дацар. Цхьабакъда бригадни методагlа болх беш хилча халланза болх лелийта lалашдара база вlаштlехьъяккха еза, тlаккха сменни заданеш сихагlа кхоачашъергья, болхлой хьинар а дукхагlа айлургда. Хlаьта хьа дог делаш хилча дуккха а дикагlа хул хьабеш бола болх.

Заводе хьахиннай марксистско-ленински образоване, экономически дешара система, массови формаш. Дlадахача дешара шера дешара массе формаша чулаьцавар ши эзар гаргга саг. Болх дика бир В. Ф. Рядинская керте лаьттача юххьанцарча политшкола, И. Г. Колесников пропагандист вола марксизма - ленинизма лардий школо, И. М. Исрапилова кулгалдеча семинарски группо, кхычар. Теоретически материал цехо, отдело, заводо кхоачашдеча практически декхарашца ювзаш хьийхай пропагандисташа. Политически дешар мишта лел хьийжай партком даим. Дукхха пропагандисташ лаьрххlа теоретически кийчо яь ба, шоай lилмани методически знанеш эргайоахаш тоаю цар, цхьа шу хинна lац коммунистий политически экономически дешара цар кулгалду. Масала, 10 шу совгlа ха я Иван Георгиевич Гусева пропагандисталла болх бу. Цун ший творчески план я, цо новкъостал ду цунна шоай коллективе идейно - кхетама балха низ халланза лакхбе. Республикански Сийлен доска тlа яьккхай цун цlи.

«Красный молот» идеологически болхлой эггара йоккхагlа йола отряд —, агитатораши политинформатораши. Заводе массово - политически болх беш 55 политинформатори 200 агитатори ва. Цар состав тlа-тlа дукхагlа тоаяр — юххьанцарча партийни организацей массазара йоакхо.

Коммунисташта идейни кхетам тела, цар хьинар айду, дисциплина тоаю средство хиларах тарра лаьрххlа дийцар конференце парте чухьара болх дlахо эргабаьккха тоабара наькъий хьакъехьа. Цу даькъе дуккха хlамаш карагlдувлара новкъостал дир партийни документаш хувцаро. Заводерча 27 цеховой парторганизацех хlаране дика опыт lомайир. Цунах пайда а эцаш, йоахар конференце къамаьлаш даьраша, партийни мугlараш кхы а дукхагlа чlоаглургдола гlулакх де деза.

Завода коллективо, КПСС XXV съезда сийна къахьегама вахте а этта, доккхагlдола декхараш тlаийцад шийна. Конференце яьча решене тlа аьннад, парторганизаце эггара хьалхарча аргlанара декхар— уж тешшаме кхоачаш..лга lалашдар, партеи берригача мехкен вахареча исторически событена баха ма-боаггlара накъабахар духьа лелаю социалистически яхь шерагlа йоаржаяр.

Кастта Сийлахь - боккхача Октябра 58 шу дизар белгалдоаккхаргда советски халкъо. Из ди дезде кийчлуш, конференце могадир октябрь бутт Сийлахьча Октябра даха ма-доагlара накъадахар духьа хьинаре къахьега бутт ба аьнна дlакхайкабара хьакъехьа предложени еннача коммуниста В. В. Дорошева къамаьл.

Конференце балха юкъе дакъа лаьцар парте областной комитета секретара М. А. Керимова, КПСС Ленински райкома хьалхарча секретара Г. Ф. Галковас.

Конференце хержар администраце боахама гlулакхашта тlахьожам лоаттабу комисси, XXV районни партконференце бахийта делегаташ.

В. ЕЛФИМОВ.

Корта бола къамаьл

Магlалбика гаьна йоацаш, шаьрача моттиге, кхаь оагlорахьара хьу а йолаш, дада керда вlашагlъеллача «Луч» совхоза лаьтташ. Хlанз дуккхача довкъоех латта цу совхоза экономика дlахо йодача хана комсаш лелаяра специализаци ергйолаш я.

Укх деношка цу боахамера коммунисташ шоай отчетно-хоржамий собране гулбеннабар.

Отчетни юкъа коммунисташ, комсомольцаш, мугlарера къахьегамхой КПСС XXIV съезда а цул тlехьагlарча парте Центральни Комитета Пленумий а юрта боахама дегlабоалабарах йола решенеш, паччахьалкхен заданеши тlаийца социалистически декхараши кхоачашде оарцагlбахара холдам болаш болх баьб совхоза партийни организаце.

Совхозе кlезига бац хьаьнала къахьегарца шоай цlи дlайовзийта бола коммунисташ. Цар тlа-тlа лакхъю шоай къахьегама овсарле, денна тlехкхоачашъю шоай балха нормаш. Иштта шоашкара дика хьокхам гойташ болча цаьна коллектива хьалхашка латта декхараш кхоачашдара кхыбола болхлой оарцагlбаха а карагlдоал.

Сан боадя вlашагlкъасталехьа бlаха арайоал коммунистка Чантиева Буча Ахмедовна. Цо нормагlа довгlараш 40 долча 60 lаса леладу. Иштта низткъала болх ше беш йолаше а общественни балха юстара гlерташ яц из. Шийна тlадилла моллагlа гlулакх цо ханнахьен тешамен кхоачашдар бахьан долаш дуккхаза совхоза парторганизаце, администраце, парте Малгобекски горкомо Сийлен грамоташ. ахчан премеш тийнай Бучийна, массехк паччахьалкхен совгlат а деннад цунна.

Шоашкара къахьегаме дика хьокхам гойташ ба парте членаш тракторист В. Полищук, шофер Я. Чантиев, механик А. Цечоев. Шоаш лелаеча техникана тlехдика доал деча цар хlара дийнахьара заданеш 130-150 процент кхоачашъю.

Собране иштта белгалбаьхар балханара шоай бехктокхам лаьгlбаь бола коммунисташ. Боахама администрацеи партийни организацеи коммуниста С. Гадиева цунга хиннача къаьнчун меттел керда К-700 яха трактор енняр. Бакъда цо ледарло яр бахьан долаш трактор болх на беш латташ я, хlаьта гурахьа дув ялаташ дlадийна доахилга тlехьдоаккхаш да.

Ю. Кузнецова кулгалдеш йола халкъа тlахьожамхой группа ший болх мела беш хиннай. Собране укх тайпара факт йоалайир. Совхозе 200 lатта лаьрхlа бlарчча комплекс хьаяьй. Цига оттаьй балха ниэткъалча процессашта механизации автоматизации яра оборудовани. Цох пайда эцилга вlаштlехьдаьккхадац укхаза, оборудовани мукхъюаш латт. Хlаьта доярокаша хьалха санна хlанз а хала балхаш кулгашца ду. Из ферма хьалъяра 190 эзар сом ахча дlадахийтад боахамо, хlаьта цу ферме тахан лелабер шоашта юкъе бетташ бар 31 етт а болаш берригa 60 мара бац. Цудухьа хургда-кх цу ферме кийчъеча продукцега дlадодар доагlачул дуккха совгlа хилар.

Итташ эзараш сомаш дlадахийтад боахамо коа тlара оалхазараш хьалкхеду цех хьалъяра а. Хlанз хьалъяь яьнна из цех дlаяккха лаьрхlад совхозо. Из дакъа цар экономикаца дувзаденна дукха ха яле а оалхазараш леладелга, кулгалхоша яхачох, пайдане гlулакх дац.

Иззамо моттиг нийсъелча эггара хьалха оарц даккха декхарийла бар боахама халкъа тlахьожамхой, экономикаца цхьанцадола доакъош хьа а ийца, боахам лелабара гlулакхаш цар тахка хинна даларе бакъахьа хургдар. Тlаккха царна карагlдаргдар совлен рузкъа дlаухийтеи мелен моттигаш хьагучаяха. Хlаьта эггара хьалха цу гlулакха цар теркам тlаоза безаш яр парторганизаци. Из декхарийла яр боахама администраце финансови гlулакхаш тохкилга lалашле, цига нийсдалийта цlенхаштта кхоачамбоацараш дlадоахилга царгара хьадеха.

Партийни организаце секретара нов. Р. Абубакарова отчетни доклад корта болаш оттаьйн кхоачамбоацараш къаьгга хьагойташи яр. Цхьабакъда цунца дувзаденна цхьа хаттар хьалхашка отт. Партийни организаци а администраце гlулакхашта тlахьожам лоаттабу цун комисси а уж гlулакхаш таххара, тоадара ханнахьа оарцагlа хlанз яьнная ц?

Партийни организацеи администрацеи балха критикои самокритикои хlанз йоагlаш йола моттиг дlалацац. Производствана хьалхашка латтача декхарашна айхха ювзаенней уж кхоачашдара тlаерзаяьй яц боахамера гойтара агитаци. Дуккхача балха моттигашка гуш дац боахама подразделенеша тlаийца социалистически декхараш. Яхье яьннача бригадай, звеньяй хан-ханнахьа балха итогаш яц.

Боаггlача тайпара лелабу ала йиш йолаш бац боахама къахьегамхошта юкъе беш бола политико - кхетама болх а. Бахача наькха кхетам тайп-тайпара хилар, цар хьашташи дlадехараши теркалдеш бе беза кхетама болх. Болх бе ха йола берригa кагирхой общественно-пайданеча къахьегама юкъеозилга, кхалнаха, кхелетарашта, къоаношта юкъе беш бола болх тоабара хоадам бола мероприятеш оттаелга, уж вахаре кхоачашъелга lалашдиза даргдац.

Коллективе беш бола берригa идейно-кхетама болх совхоза къахьегамхой ерригача пятилеткан цун тlеххьарча шерарен планаши социалистически декхараши кхоачашдара, КПСС XXV съезда баха ма-боаггlара накъагlоргболаш оарцагlбахара тlаберзабаь хила беза.

А. ТУТАЕВ,
КПСС Нохч-Гlалгlай обкома инструктор.

№ 20 ЙОЛА «АГИТАТОРА БЛОКНОТ»

КПСС обкома пропагандаи агитацеи отдела аргlанарча «Агитатора блокнота» тlара керттера рубрика «КПСС XXV съезда — йоагlаш йола кийчо» яхаш я. Цун кlала кепатехай ханал хьалха пятилетка кхоачашъяьча «Новосельский» совхоза директоргара А. Т. Харковгара ийца интервью.

«Съездагара съездага» яхача рубрикана кlала я укх тlеххьарча пхе шера республика промышленносте, гlишлошъеча, юрта боахаме карагlдаьннарех дувцаш йолча материалий йоккха подборка.

«Лоархlаме даташ» яхача разделе я «Комсомол хьакхелла ди» аьнна ВЛКСМ обкома хьалхарча секретара Т. Махмудхаджиевас язъяь статья.

Хьайбаш леладерашта юкъе беседаш еча хана пайда эцара могаю Н Гl АССР юрта боахама министерства керттерча зоотехника З. Бакаева язъяь «Деррига а хьайбаш lангара дахара тlадерзаде» яха статья.

«Дунен халкъашта юкъера кхалнаьха шу» яхача рубрикана кlала я «Социализма мехкий кхалнах» яха С. Гилевская статья.

«Хроника» яхача разделе Нохч-Гlалгlай VI республикански кхалнаьха съездах болча хоама кепатехай.

Агитаторашта, политинформаторашта, гойтара агитаци вlаштlехьйоаккхарашта лозунгаш, тlахьехамаш, плакаташ кийчъеча хана накъадаргдолаш да блокнота тlара методически хьехамаш.

ДОТТАГlАЛА ГlИРС

Нововолынск яхача украински города йистте укх шера хьалъе йолаяьй электродвигателаш, трансформатораш, электротехнически промышленноста кхыйола изделеш хьаяра къаьстта технологически оборудовани арахеца завод. Предприяти хьалъеча Советски Союзочул совгlа дизза дакъа лоац кхы а шин мехко — Польшои ГДР-ои.

Хьалъеш латтача завода директора заместитела Меркулов Николая баьча ховмагlа, предприяти бокъонца болх бе йолалургья 1977 шера. Цо арахецаргья кулг-кара хьегача къиво хlанз а доккха дакъа дlалоацача (масала, трансформатор тlалустача) чоалханеча технологически процессашта йизза механизаци яра эша автоматически эхавтоматически станокаши линеши, средстваши. Дерригаш а хlана дац аьнна долча халкъа боахама доакъошка шерра пайда эцаш йола изделеш арахецача электротехнически производстве къахьегама овсарле лакхъе йиш хулийтаргья предприяте продукце.

30 гаргга гектар хулча чlегилга тlа хургья керттера производственни корпус, иссаза вlаштlаръяь административно-лабораторни центр, литейни узел, дуккха кхы тайпа гlопна йола производстваш. 60 процентал дукхагlа механизации автоматизации яь хургья кердача предприятера производство, кхоалагlа дакъа гаргга станокаш программни управлени йолаш хургья. Шера арахецача продукцега бода мах 44 миллион сом хургба. Кердача завода оборудовани лоаттаергья Польшои ГДР-ои.

Профессионални говзал йоккха йола болхлой эшаргба кердача производствана. Хlанз завод хьалъеш латтача юкъа 250 къона болхло Нововолынскера Львова, Тольятте, Тирасмола, Хмельницке, кхыча городий машинаш еча предприятешка бахийтаб. Лакха квалификаци йола специалисташ а хинна юхабоагlаргба уж. Халланза кадраш кийчъяра заводе профессионально-технически училища хьелларгья. Гlишлои балхий лелама тlахьожам лоаттабу парте городской комитета секретарь Родин Тимофей керте латтача къаьсттача штабо.

Александр ГУРЕВИЧ,
АПН корреспондент.

Саяно-Шушенски ГЭС хьалъеча

Сурташ тlа: (лакхехьара лохехьа) бетонщица комсомолка Комарова Галина; «СаянГЭСстрой» автобаза шоферий бригадир И. В. Кожура — Енисейна сунт тохача дакъа лаца бокъо яккхара яьржача социалистически яхье котваьннар; гlишло хьалъеча дикагlа барех вола плотникий - бетонщикий бригадир А. Н. Решетников. (Аьттехьараяр) хьалъеш латта Саяно-Шушенски ГЭС.

Ю. БАРМИНАИ, А. КУЗЯРИНЕИ сурташ. ТАСС фотохроника.

Пятилетка тlеххьарча шера

КПСС ЦК партега, дерригача советски халкъага даьча Кхайкарала жоп а луш нийслагlча пятилетка тlеххьарча шу хьинаречa къахьегамца белгалдаьккха лаьрхlар Горячеводски бурув тохара балхий управлене коллективо. Шера план 25 декабре кхоачашъе дош делар цо. Коллективе шерра яьржача социалистически яхье даьхача толамаша хьахьокх, дукхадар цунна карагlдаргхилар. Сентябрь бутт чакхбоалаш управлене гlолла лаьрхlача 17 эзар 600 метр лоаман породашта бурув техадар — из итт бетта план я.

Доккхий толамаш карагlдувл бурувдеттарий бригадашта. Иштта, коммуниста Тришкин Олег Анатольевича кулгалдеча № 68 йолча буровой къахьегача коллективо 25 сентябрь тlаккхоачаш 3970 метр лоаман породашта бурув техар, шера планагlа — 3950 метр мара тоха ца деза ча. Цу коллективал дукха тlехьаюсаш яц Лорсанов Султанбек Ширвановича кулгалдеш йола бурув деттарий бригада, Катаев Вахас кулгалдеш йола комсомольско - кагирхой бригада а. Цу бригадаша хlара бетта къахьегама овсарле лакхъяра план 120 процент кхоачашъю. Дукха пайда хул управлене коллективана химреагенташта, утяжелителашта, хьун материалашта кхомбар бахьан долаш а.

Дика вlаштlехьаьккха лел коллективе социалистически яхь. Яхьа итогаш хан-ханнахьа хул пенгазеташ тlа, «Молнеш» тlа. Хьокхамий доскана юхе перерывах го йиш я бурувдеттараш. Яхье хьалха баьннарашта а шоллагlа моттиг яьккхачарна а хlара бетта ахчан преми, карара-кара тела цlе байракх, вымпелаш лу.

Производственни гlулакх дара база болх лерттlа ца хилча бурувдеттараша беча балха ритм а талх. Цудухьа, вышкомонтажни цеха болхлой массаза кийча хул шоай декхараш ханнахьа кхоачашде.

Бурувдеттарий болх толамна дlабахьара боккха лоархlам болаш ба рационализаторий болх. Рационализатораш карагlдаьннараш балха юкъедахьаро вlаштlехьдоалийт къахьегама овсарле лакхъе, болх дикагlа бе. Управлене дикагlболча рационализаторех ба бурув деттачун гlонча А. Г. Романенко, токарь В. Г. Зиненко, прокатно - ремонтни цеха начальник В. Я. Калугина, вокхагlвола инженер - механик А. В. Левков, иштта кхыбараш а.

Производстве доаха толамаш соадувл керда техника балха юкъе йолаярах. Укх шера горячеводски бурув деттараша шоай балха юкъедоаладаьд роторно - турбини оста. Цу оста бурув сихагlа тохийт.

Дика экономически эффект лу алмазни осташа а, осташта 30—35 тонн низ тlабохийташ а бурув тохаро. Балха опыто хьахьокх шоллагlеи кхоалагlеи технически колонна lочуяхийтара бурув тохаш лоабата маркхала гипсови обработка еш хиларо дикка пайда лулга. Укх шера скважинашта бурув тохара технологена шерра юкъедоаладаьд ФХЛС, СМАД-1 яхача кердача химреагентех пайда эцар.

Производственни гlулакхаш толамца кхоачашдара массаза а кхоачам хилац дукхьала управлене коллективо ма-доаггlара къахьийгад аьнна. Дукха моттигаш нийслу «Грознефть» объединене снабжене службас lалашю во ярах бурув деттарий болх сеца латташ. Масала, укх шера I квартала итогех объединене гlолла хьалхара моттиг яьккхар П. И. Яркина кулгалдеча бурув деттарий бригадо. Цхьабакъда, хlанз кхоалагlа бутт ба 219 миллиметр йола обсадни колоннаш ца хиларах ший болх дlабахьа йиш йоацаш из бригада йиса. Иштта хьалаш да № 103, № 106 йолча буровойшка а. «Грознефть» объединени шийга доагlача даькъе новкъостал де а, бурув деттараш боаттlача тайпара lалашбе а хьажа еза.

А. ШАМСУТДИНОВ,

ШКОЛЕРЧА ПАРТА ХЬАЛХАШКА— БОККХИЙ БАРАШ

Болх беча кагирхошта лаьрхlа 112 сайрийнара школа я Ленинграде. Хlара шера ерригача предприятешка хьалъетт цу школашка деша хьехаш йола объявленеш. Объявленеша дагадохийт, чоалхане техника а йолаш йолча хlанзарча производствана дийша, культурни нах эшаш хилар. Цар дагайохийт сайрийнарча общеобразовательни школаш дешархошта телаш йола льготаш а.

Укх тlеххьарча пхе шера 61 эзарнегара 65 эзарнега кхоачаш дукхагlа хиннаб Ленинграде боккхагlбола дешархой. Болх беча кагирхошта массане юкъара юкъера образовани ялар — массазара кампани. Из вlашагlъехжараш — профсоюзаш, комсомол, халкъа образоване органаш, администраци. Предприяте къамаьл ду хlаранеца, юкъера образовани йоацачунца. Къамаьлаца тешадаь lац цар дог. Боккхагlчарна лаьрхlача образоване ерригача системо дешархошта аьттув болаш дола хьалаш вlаштlехьдоах. Нагахьа санна, масала, школа гаьна хуле, предприятешка смежни классаш йохк, администраце царна помещенеш къоастаю, кийчъю уж. Очно-заочни школаш а я Ленинграде боккхагlчарна.

Дика пайда боал цхьа професси йолаш болча наьха занятеш вlашагlъехжарах. Масала, къаьсттача программагlа дешаш ва Ленинградера торговле 2000 болхло. Цу школа филиалаш йоккхийча универмагашка я, продовецашта аьттув болаш йолча хана оттадаьд занятеш хула сахьаташ. Юкъера образовани яккхарал совгlа уккхаза квалификаци лакх а ю. Цу тайпара школаш яхкай автотранспорта болхлошта а, гlишлоихошта а.

Чlоагlа лоархlаме опыт я еш дукхьал предприяте чу дешара классаш вlашагlъехкачей хlаьта кlиранна шозза балха хана занятеш ечей Охтински химически комбинате. Дешархошта кхы тlа а доагlаш дола мукъа ди юккъе гlолла дийкъад, цудухьа дикъ сахьатах шозза занятешта пайда эц балха хана. Сайренаш мукъа юс, хlаьта льготни денах духхьал лаьрхlача гlулакха—дешара пайда эц. Ше нийса хилар хьахьекхад экспериментo, хlаьта цу тайпара порядок къаьстта а аьттув болаш я дезалцея цlагlарча боахамцей бувзабенна болча, болх беча кхалнаха.

Царех цаl ер я. Ирина Лукина — комбинатера лаборантка. 36 шу даьнна я из. Ши йиlиг я цун, йоккхагlъяр — 8 класса дешархо. Цхьан учебникаш тlара деш хlанa нанас а йоlа а.

Дададоххарагlа аьлча Ленинграде сайрийнарча школашкара ахаш хlана бац аьнна бола дешархой кхалнах ба.

...Укх шера I сентябре чъоараш долча пластикий Ленинградски завода клубе «Знаней цlей» хилар. Завода директора сайрийнара школа бlаьстан юхье йистеяьккха болхлой даькъала бийцар, совгlаташ делар царна. Хlаьта дlахо деша институташка, техникумашка бахарашта заводо стипенди деннад. Укх шера парта хьалхашка lохайша керда дешархой а бар зале.

Алла БЕЛЯКОВА, АПН корреспондент.

Новгородски область. «Рокфор»—Старорусски нахча йоаккхача завода керттера продукци я. Ши шу далале проектни мощностал тlех болх бе а йолаенна хlанз заводо 620 тонн «Рокфори» «Каунасскии» нахча йоаккх. Пятилетка йолаеннача ханаца нийсдича Новгородски шурий промышленноста производственни объединене, цунна чуйоагlа керттера предприяти а, арахеца нахчаш шозза гаргга дукхагlа я.

Цунах доккха дакъа доал Старорусски нахча йоаккхарий а.

СУРТА ТlА: (хьалхарча плане) производства начальник Т. Федорован (аьрдехьараяр) лаборантка Е. Бариновал торгови сета дlаяхьийта нахча кийчъеш боахк.

А. ОВЧИННИКОВА сурт ТАСС фотохроника.

МИШТА КХОАЧАШДУ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДЕКХАРАШ

ПХЕ ШЕРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ

КПСС XXV съезда сийленца вакъабахара «Сунжанефть» НГДУ мехкдаьттахоша дІайолаль инициатива чІоагІа раьза хиниа хьаллаьцача «Союзавтоматстром» Ерригсоюзни Іилманпроизводственни объединене Грозненски опытно - экспериментальни завода болхлоша доккхий социалистически декхараш тІанйцар парте аргІанарча съезда къахьегама совгІат кийчдара. ХІараяр 10 ден йолча 25 къахьегама вахте эттар цаІ санна массава а. Иттди чакхдаьлча къахьегама вахте латтараша даьхача къахьегама толамий итогаш ю предприяте кулгалхоша профсоюза завкомаца цхьана. Иштта уж хьож къаьст-къаьстача болхлоша, инженерно - технически болхлоша тІанйна социалистически декхараш мишта кхоачашду. Яхье хьалхара моттиг яьккхача цеха, участканз, бригадана карара кара тела ЦІе байракх е вымпел, ахчан преми лу. ХІаьта яхье котбаьнна болхлой а премеш луш белгалбоах. Социалистически яхье котбаьннарий дикагІйола опыти методаши ювц болхлой собранешка, производственни совещанешка, царна тІаккхера тІахьех кулгалхоша завода берриге болхлой, инженерно-технически болхлой.

Иштта ший къахьегам кхетамца вІаштІехьабаьккха болх беш йолча завода коллективо тІехкхоачашду КПСС XXV съезда сийна тІанйца хиниа социалистически декхараш. Товарни продукци арахецарен из маьхала яккхарен пхе шера план 7 ноябре кхоачаш а еш, планал совгІа 437 эзар сома товарни продукци ара а хийца йохка социалистически декхараш тІанйцадар завода болхлоша парте аргІанарча съезда сийна. Уж декхараш ханал хьалхе, 30 сентябре кхоачаш а даь хІанзлехьа пхе шера планал совгІа ара а хийца ехкай цар 535 эзар сома маьха тайп-тайпара продукци. Ер шу чакхдалалехьа кхы а планал совгІа арахецаргья бІаьш эзараш сомий маьха товарни продукци. Парте аргІанарча съезда сийна тІанйцача социалистически декхарех пхе шера планал совгІа 200 эзар сома маьха приборашн автоматика средстваши арахеца езаш хиннача диъ шерен бархІ беттен заданел совгІа арахийцараш 191 эзар сом мах болаш хилар. Уж декхараш а хІанзлехьа дикка тІехкхрачаш даьд. Къахьегама овсарле лакхъяра пхе шера задани 130 процент кхоачашъе езача хІанзлехьа 133 процент кхоачашъяьй цар.

Пятилетка шераштa юкъе а къаьстта дика къа а хьегаш башха дика къахьегама толамаш дахарца белгала да ер шу. Продукцена реализаци яра ийс бетта план 101,8 процент кхоачаш а еш, дІадахача шера ийс бетта яьккхачул 131 эзар сома маьха дуккагІа продукци маьхала яьккхай. Пачхахьалкхен планагІа лаьрхІачул совгІа арахийцай 527 эзар сом мах бола приборашн, автоматика средстваш, царна эша запасни оатхалаш.

Пятилетка тІехьарча шера дикка тоаденнад завода коллектива дерриге технико-экономически хьоккамаш а. Къахьегама овсарле лакхъяра задани 102,4 процент кхоачаш а еш, соахка ийс бетта хинначул 14,9 процент лакхъяьй из. Планал совгІа продукцена реализаци ярах, бедал, электроэнерги, металл, кхыйола материалаш кхоярах, арахецача продукцега дІабода мах лохбарах духхьал бархІ бетта пачхахьалкхенна планал совгІа 101 эзар сом пайда баьб.

Иштта башха-дика къахьегама толамаш доахаш къахьегаш йола завода коллектив укх шера вІаштта шозза республиканcки сийлен Доска тІа йихьай. СССР промстройматериалий Министерства чуйоагІача предприятешта юкъе яьржача Ерригсоюзни социалистически яхье кхоалагІа моттиг хьожаяьй цунна ахчан преми а луш.

Ши-шегІа хьахиниалац уж къахьегама толамаш. Цун керттердар да шоашта тІалатта бехктокхам дика кхета а беш хьинар кхо ца деш къахьегача болхлоша шоай торонехи кхоачамехи бизза пайда ийбар, предприяте кулгалхоша, партийни профсоюзни организацеша шоай коллектива къахьегам кхетамца вІаштІехьбаккхар. Завода коллективо доаха къахьегама толамаш тІа-тІа тоадара дукха кердадараш производствана юкъедоаладаьд цига. Укх шера шоай низаца хьа а яь болх бе йолаялийтай завода болхлоша, инженерно-технически болхлоша хин кІала полировка яра йола керда установка, караерзаяьй крупногабаритни оатхалашта шлифовка яра йола технологически процесс, хьаяьй пресcформаш, долбежни станокашца оатхалашта обработка яра йола технологически процесс производствана юкъейоалаяьй. Уж санна кхы массехк керда техникен дикагІйола технологии производствана юкъейихьай. Цу кердадараша вІаштІехьдалийтад арахеца продукци дуккагІа, дикагІа, дІадодар кІезигагІа долаш хилийта, къахьегама овсарле лакхъе. Цул совгІа дикка аттача баьккхаб болхлой къахьегам, тоадаьа цар къахьегама хьалаш.

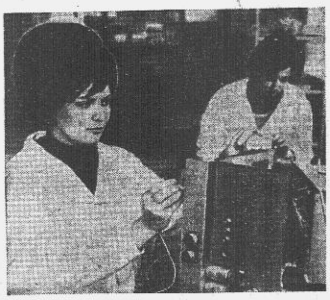
Завода коллективо доахача къахьегама толамашта юкъе дизза дакъа лоац предприятера рационализатораша. Рационализаторски балха тІа хьинаре дакъа лоацаш 50 болхло ва цига. Цар пятилетка тІеххьарча шера тІанйцача социалистически декхарех кийч а яь производствана юкъеяхьа езаш яр пачхахьалкхенна 14 эзар сом пайда бергбола рационализаторски предложенеш. Уж декхараш тІеххкоачашдергхилар хьадьокх цар укх шера доахача къахьегама толамаша. Рационализаторски предложенеш кийч а яь производствана юкъеяхьара ийс бетта план 157 процент кховчаш а еш, пачхахьалкхенна 11 эзар сом пайда баьб цар.

Укх тІеххьарча хана къаьстта дика вІаштІехьъяьккхай заводе коммунистически къахьегама сийлен цІи яккхара тІехьара социалистически яхь. ХІанзлехьа из сийлен цІи яьккхай электронно - монтажнии покрытеш шин участка коллективо. ХІаьта коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цІи лелаеш ва 190 болхло. «ЙийслагІча пятилетка ударіник» яха сийлен цІи лелаеш 30 болхло ва. Уж ба дуккхача хана денз 1976—1977 шера чотах къа а хьегаш юкъера лаьрхІача хІара сменагІа нормаш 150—180 процент кхоачашъеш бола болхлой. Царех ба радиомонтажникаш Левина Анастасия Ивановна, Первая Раиса, слесарь-инструментальщик Глактионов Петр, ОТК контролераш Игошкина Евгения Ивановна, Кулешова Светлана Олеговна, электромонтажница Степанова Валентина Александровна, токарь Секретарюк Михаил Степанович, гальваник Кацан Наталия Сергеевна, кхы дуккха бараш а. Овсаре къахьегарал совгІа цхьаккха брак ца нийсйолийташ къахьегаш ба уж.

Б. КОСТОЕВ.

СУРТА ТІА: кийчъеча продукцега хьожаш ба контролераш Е. Игошкинаи С. Кулешован.

А. ПАНОМАРЕНКО сурт.

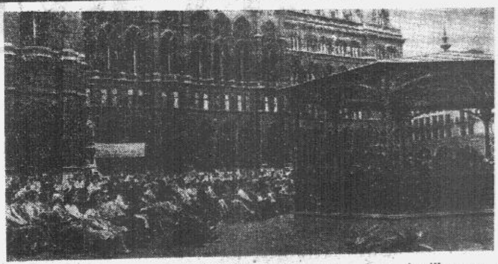

Туркменски ССР. Дика хьувкъабаьб боамби Чарджоуски района Чапаева цІерагІча колхозе. Укхаза хІара гектара тІара 45 центнерга кхоачаш боамби баккха лерхІ, керттерча даькъе цхьоалагІча сортагІа бар а боаккхаш. Хьувкъама дуккагІа дола дакъа машинашца чуэцаргда. Пачхахьалкхенга дохка лаьрхІад 6 200 тонн «кІай дошув».

СУРТА ТІА: машинашца чуэцаш ба боамби.

К. МУРАДОВА сурт. ТАСС фотохроника.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

25 октябре музыкальни дуненно дезду Иоганн Штраус — австрийски композитор, скрипач, дирижер ваьча дийнахьа денз 150 шу дизар. Дерригача дуненна вовзаш волча композиторо тІехьенна йитай пхи бІаь гаргга произведени, царех дикка доккха дакъа вальсаш а йолаш. Цар цІаккха ловргдоацаш сий даьккхад цун, массане мукІарло деш «вальсий паччахьа» яха цІи а тиллай цунах.

Штраус ваьча моттиге — Вене е ма-йоаггІара дика езъю юбилей. Укх шера столица дерригa музыкальни вахар цу дезача денна хетадаьда.

Сурта тІа: Штраусага ладувгІараш... Венски ратуша зданена хьалхашка, юбилейни выставка хьайийллача моттиге, композитора популярни произведенеш а лекхаш концертац хул.

А. СЕМЕНОВА сурт.

ТАСС фотохроника.

ЕРРИГАЧА ЕВРОПА ЦХЬАНА ЛЕЛАДЕЧА ГІУЛАКХИЙ ПХА

Укх аьхки Будапеште кулгаш яздаьд ВІашн Экономически новкъостал дара Советан Дунайски комиссенеи юкъе цхьана гІулакхаш леладара хьакъехьа. Цхьаькха керда лоархІаме гІа баьккхаб Европе боккхагІболча хин наькъа проблемашка чІоагтІа хьожаш йолча дунеи халкъашта юкъерча шин организацена юкъера гІулакхаш дІахо дегІадоаладара наькъагІа. Из гІа баккха йиш хиннай, КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева Европерча кхерамзлени цхьана гІулакхаш леладарен дешашта йолча Совещане ТІеххьарча этапе ше къамаьл деча хана белгал ма-даккхара, «хаьддача материальни чулоацамо тІа-тІа доккхагІча даькъе хьалдузаш латта» дунеи халкъашта юкъера кхоххкам кІаьдбир дІадоладеннача хьалашка. «Кхоххкам кІаьдбара материализаци яр—...нй да Европера машар белггала чІоагІеи меллургбоацашн бе безаш мел долча хІаман маІан».

3000 километр хІана бац аьнна бІаьха болча дунайски хин наькъагІа дІа а юха а кхухь хІанз массе тайпара мухьаш. Румынеи Югославеи цхьана кхийттача низаша, Советски Союзо новкъостал а деш, Аьшка КоанаІараштa юкхе гидротехнически комплекс хьалъяь яларца наькха санна товделар Дунаяа цу «критически» оалаш долча даькъа тІа кемаш лелара хьал. Нагахьа санна хьалхагІа эггара дукхагІа далийтача а шера 12 миллион тонн гаргга мара мухьаш чакх ца дувлийтача Аьшка КоанаІараша хІанз 50 — 60 миллион тоннага кхачалца дувлийт уж, лоаццъеннай цу участке гІолла чакхдоалаш кемаша йоаккха ха а.

Ерригача Европа юкъарча транспортни хин пхьаьна лоархІам дІахо кхы а дуккагІа лакхлургба ФРГ-ен Австреи территоре тІа гІолла доаккхаш латта Рейн-Майн-Дунай яха канал болх бе доладалийтарца. ТІаккха Къилбаседени ІаьржачІен фордашта юкъе лела йиш хургья «хий-форд» яхача тайпара долча хІанзарча кемашка, массе тайпара мухьаш европейски пачхахьалкхенашта юкъе дІа-юха кхухьилга Іалаш а деш. Дунай тІа гІолла кемаш лелара хьалаш дикка тоалургда хІанз цхьана вІашагІтехача Болгаре, Румыне, Венгре, Чехословаке низашца хьалъеш латта йоккхий гидротехнически комплексаш хьалъяь яьиначул тІехьагІа а. Цу гІулакха лаьрхІа да хІанз проектагІа вІашагІа хоттаргдоала Дунай-Одер-Эльба а Дунай-Тиса а яха хин транспортни наькъаш а.

Дунай тІа гІолла кемаш лелилга хІанз дунеи халкъашта юкъе нийсду 1948 шера Белграде яьча Конвенцеца. Из кхоачашъяра болх вІаштІехьбаккхара Конвенце доакъашхоша Дунайски комисси вІашагІъеллаяр. Цунна юкъе я Болгари, Венгри, Румыни, Советски Союз, Чехословаки, Югослави, 1960 шера денз Австри — хІара мехкагара цхьацца викал а волаш. Дунайски комиссена юкъе Украински ССР-а хьаштташ, из раьза а йолаш, хьаллоаттаду СССР делегата. ФРГ наблюдатель йолаш я комиссе балха юкъе.

Портовин навигационнин сборашкен торгови судоходства условешкен диллача бокъонаш цхьатара а йолаш Дунай тІа гІолла паргІатта лела мукъа дут Конвенце дерригача мехкий торгови кемаш. Шоай суверенитет йизза шоашка юс Дунайски пачхахьалкхенашка. Белггала аьлча, цар шоаш нийсду Дунаяа шоай участкашка гІолла кемаш лелара хьалаш, шоаш увтаю кемаш леларен порташка чуахарен правилаш, таможенни, санитарни, хин тІахьожам шоаш лоаттабу. Дунаяа шоай участкашка цар иштта хьаллоаттаду кемаш лерттІа леладелга Іалашдеш дола хьалаш, хІаьта иштта уж хьалаш тоалара балхаш а ду. Дуккха гидротехнически балхаш де дезаш йолча участкашка кемаш лелара режим фордаца оагІув болча лоаллахарча мехкаша нийсъю лаьрхІа цу гІулакха къаьстта хин администрацеш вІашагІа а еш. Масала, Аьшка КоанаІарий участке хьожаш я югославско-румынски администраци.

8 процент хиллал йолча европейски территоре тІара хий чудоагІаш дола Дунай континента лоархІамегІара хин пха ба. Аьлча кховчам ба, 1950—1972 шерашка Дунай тІа гІолла дІа-юха кхухьа мухьаш 5,7-зза дуккагІа хиниа хилар. ХІанз Дунаяа наькъа тІа гІолла кемаш дІа-юха ухийт 25 пачхьалкхено. Дунай тІарча 24 йоккхача порте хІара шера Іо а доассаду, тІа а дувтт 100 миллион тонн совгІа тайп-тайпара мухьаш. 66 тІий тиллад цу хина. Цар вІашагІдувзадолийт цу хица оагІув болча мехкий бердаши халкъаши.

Цудухьа хица оагІув болча пачхахьалкхенашa вІашн дага а яьиа вІаштІехьдаькха гІулакхаш, цу даькъе йоагІ-йоагІача дунеи халкъашта юкъерча организацей доазонел чухьа а, боккхача лоархІаме хила дезаш да. Укхаза къаьстта моттиг кхоач, кхетадеш ма-дарра, ткъаь пхиъ шу совгІча хана ерригача Европе цхьана лeладу экономически гІулакхаш дегІадоаладарен континенте дикача лоалахой гІулакхаш тоадарен гІулакха юкъе оидо дакъа лоацаш йолча Дунайски комиссена.

Дунайски пхи мохк (НРБ, ВНР, СРР, СССР, ЧССР) юкъе болча ВІашн Экономически новкъостал дара Совето, кхетадеш ма-дарра, Дунаяа проблемана тоъал чІоагІа уйла тІайохийт. СЭВ-а организашка кийчъеш я Дунай тІа гІолла кхыча мехкашка торгови мухьаш дукхагІа дІа-юха кхахьара, мухьаш дІа-юха кхахьарца гІулакх долаш йолча портий, хин флота, организацей болх тоабара тІаерзаяь предложенеш. Цу хана теркаллу мухьаш дІа-юха кхахьара объем СЭВ-а членашта юкъе меттел, кхыча мехкашка кхухьача наькъагІа а йоккхагІа хургхилар. СЭВ-о дакъа а лоацаш кийчъеш я Дунай-Одер-Эльба хин никъ биллара проекташ. 1957 шера денз хьайолаенна хьайоагІаш я СЭВ-ен Дунайски комиссен секретариаташта юкъера контакташ.

ХІанз чІоагІъеннай СЭВ-ан Дунайски комиссенеи юкъе цхьана гІулакхаш леладарах йола соглашени. Цу гІулакхо тІеххьарчунга йиш хулийтаргья хица оагІув болаш йолча пачхахьалкхений хьашташкен суверенни бокъонашкен хьежжа а хІаьта иштта кхыча европейски мехкашцара цар экономически культурнии бувзамаш чІоагІдари шердари духьа а Дунай тІа гІолла паргІатен духьале йоашни кемаш лелилга Іалашдарах дола шоай декхар дикагІа кхоачашде.

Василий МОРОЗОВ.
(АПН).

ІОКІАЛВУГАЧА ЛОАМЕ ТІА ГІОЛЛА УРАГІА

Бельге экономика, кхыча малхбузеневропейски мехкий экономика а санна, ира кризис Іувшаш я. Цунна юкъера йоалалургьяц массаза а яхар мо. Малхбузено оарцагІйоахаш хиннача, экономика нийсъяра къаьнарча методех пайда а эцаш. Керда решенеш лаха еза. Из иштта хеташ да Бельге экономика кердача министра Фернанд Хермана телевиденена еннача интервью тІа дувцар.

Тахан бельгийски экономика белгалйоал производство дІахо а йожаш, инфляци лакхлуш хиларца. Укх деношка кепатеха араяьхача официальни даннеша тешал ду, хьабе болх боаца нах эггара дукхагІа Іайна хиларa — вІалла а бе болх боацаш 175 эзари кІезиг-дукха мара бе болх боацаш 100 эзар хила мегаши. Бахача наьха дуккхалга хьежжа лаьрхІача, «Юкъарча рынка» мехкашка хьабе болх боацарий боарамех эггара лакхагІчарех цаІ ба из.

Къаьстта чІоагІа Іоаткъам хул кагирхошта. «Драпо руж» яхача газето яздечох, бІаь эзар совгІа бола хьабе болх боацараш — уж 25 шерага кхаччалца ха яьнна кагирхой ба. Царех тоъал доккха дакъа — лаккхера дешара заведенеш чаккхьяьха, дипломированни специалисташ.

ХІаьта царна далла е ба цхьаькха тайпа нах, шоазткъо пхиъ шерал тІех ха яьинараш. Болх телараштa, къаьстта а хадача кризисни ханашка, духхьал ги боалла сов мухь ба уж. Цудухьа да, цу «Драпо руж» беча хоамагІа, 45 шу а кхы дукхагІа а ха яьннача 60 эзар гаргтача бельгийски къахьегамхоша балхаш дог дилла хилар.

Иштта шаьра гойташ я укх тайпара статистика цифра а: 92 эзар бельгийцаш Дунеи халкъашта юкъерча кхалсагA шера аьттув а боацаш болх лахаизен, хІаьта цунца цхьана эггара чоалханегІа йола проблема — хьабе болх ца хилара нийсса хехка урагІдолхаш латтача маьхаша бухйоахаш йола бюджет нийсъяра доаш къоастадаизен ца боалаш ба. ДагадоххарагІа аьлча, цу хьоккама а «нйс» мехка юкъе хьалхарчарех цхьа моттиг лоац Бельге. 1974 шера июнера укх шера июне кхаччалца Бельгера маьхаш 12,5 процент лакхденнад. Цул хьалха латтац Англи, Итали, Ирланди мара.

Перспективаш миштай тІаккха? Экономисташа яхачох, кІезиг-дукха а тоаяларга даха дог дац 1976 шера юккъе мара. Цхьабакъда, «Журналь э эндепандансо» даккха а доагІаш белгалдоаккхачох, нагахьа санна из иштта хуле а, «капиталистически системана эггара хьалха датайоагІаргъяр къахьегамхой кхел яц, кризис бахьан долаш дайна ший рузкъа фу даь юхаметтаоттадераи дар-хьогІ ялаш хургья из».

В. НЕДБАЕВ,
АПН соб. корр.

Брюссель.

Хана тохкамах чакхдаьннад ООН-а Устав

24 октябре 30 шу дизад ВІашагІкхийттача Къамий Организаце Устав чІоагІденнача дийнахьа денз.

Германски фашизми японски милитаризми эша а яь сийлахь - йоккха котало яккхар бахьан долаш хьахинна ООН ма-могга новкъостал де дезаш я массане юкъара машари кхерамзлеи чІоагІъяра. ООН-а Устава тІа хаьдда оттадаьча цу декхаро белгалбу дунеи халкъашта юкъерча цу организаце керттера, юкъмоттигера лостам.

ООН-а Уставо шийна чулоац дунеи халкъашта юкъерча юкъмоттигера дуккха прогрессивни принципаш. Уж хаьддагІеи лерргІеи чулаьцай СССР-ен кхыча социалистически мехкийн политико.

Исторе чухь духхьашха ООН-а Уставо агрессивни тІом законагІа ца хилар юридически оттадаьд, цу организаце членашта декхар тІадиллад дунеи халкъашта юкъерча гІулакхашка низаца кхерам тІаоттабара е из юкъебаккхара юхаозалуш хила аьнна дунеи халкъашта юкъерча бокъон массане къоабалъяь тІанйна нормаш а лаьрхІа чІоагІъяьй пачхахьалкхений суверенни нийсхон, халкъий паргІатони шоай безам бола никъ шоаш харжарен, тайп-тайпара общественни строяш йола пачхахьалкхенаш машаре яхара принципаш.

Уж принципаш ларде ялаш дола ООН Устав хана тохкамах чакхдаьннад. Из ларде а дилла ший гІулакхаш чакхдоахаш йолча ВІашагІкхийттача Къамий Организаце онд дакъа лаьцад машар безача халкъаша массане юкъара машари дунеи халкъашта юкъера кхерамзлеи Іалашъяр духьа лоаттабеча къовсама юкъе. Цо новкъостал даьд, масала, дунеи халкъашта юкъера дуккха ира довнаш лертІадахара, массе тайпара герз, цу даькъе ракетно-ядерни герз а, Іоадара доазув оттадара хьакъехьа дуккха согласенеш яра. ООН-о хьаллоац шоай массе формацеи белгалонцеи колониализми расизми сихагІа дІаяккхар духьа халкъаша лоаттабу къовсам. Цо хьинаре новкъостал ду дунеи халкъашта юкъера экономически отношенеш унахцІена хилийтара, санга бокъонаши демократически паргІатонаши лархІарен лораярен гІулакха.

Бакъдар аьлча, уж яле а е кхыяле а йола принципаш белгалъяьяр аьнча уж автоматически кхоачашъяра маІан долаш мича хул из. Цу торонех пайда эцарга бода никъ ООН-а шийна чухьара вІашн новкъарле еча а хІаьта цкъаза бокъонца вІашн духьал а ювлаш дІаваттача а тенденцей къовсама юккъе гІолла чакхбоалаш баха ца Іеш, керттерча даькъе дунеи халкъашта юкъерча арене керттерча классови низаша шоайла лоаттабеча къовсама, керттерча шин общественни система къовсама юккъе гІолла чакхбоалаш а бода. ХІаьта цу наькъа тІа ООН-а белггалара толамаш даха вІаштІехьдалар — из, шеко йоацаш, социализма мехкашта, дерригача прогрессивнии демократически низашта карагІдаьнна хІама да.

ООН ший гІулакх леладеш хьа мел йоагІача хана цу Уставах массе тайпара гІертилга сецадац. ХІанз а гІерт цунах. ООН Устав хувцанза дарг ца хиларах дола дош а увттадеш дунеи халкъашта юкъерча цу организаце уйла вай замалахьа ирагІеи актуальнегІеи йолча проблемашта, эггара хьалхарча аргІанна — хІанз а долаш дола тІема кхуврчаш дІадахара, хІанз дунеи халкъашта юкъера кхоххкам кІаьдбеш йола процесс чІоагІъяран кІоаргъяран дунеи халкъашта юкъерча отношеней хІанзара система машаре дахара принципий ларда тІа йоаккхаш хувцара тІеда дІатувлае безам бар белгаларча низий.

ООН Устав"овлангара денз каглайта гІерташ гуччахьа эггара латташ ба, масала, шоай гегемонистски уйлаш кхоачашъе лерхІаши кхоххкам кІаьдбара духьала къовсам лоаттабеча империалистически реакце эггара агрессивнегІа долча гІозаршна тайнеи бола Китая маоистски кулгалхой.

Духхьал къаьсттача шоай группай е хІаране шо-шоай хьаштташа хьалхайоахаш я цу тайпара кхычар, цу даькъе цхьайолча дегІаухача пачхахьалкхений а оагІонгахьара телаш йола предложенеш а.

Цхьабакъда, белгалдоалаш хІама да, ООН Устав хувцийта гІертараш эггара чІоагІа гІа духьалбаьннар Кхерамзлен Совета — ООН берригача членашта декхар а даь тІайожаеш йола решенеш тІанйе бокъо йолаш ООН алхха цаІ мара йоацача органа массазара членаш берригаш а барта хилара принцип е кхыча тайпара цунах ма-аллара, ветона йола бокъо хилар. Е из принцип дІаяккха, е Кхерамзлен Совета полномочеш Генеральни Ассамблейга е ООН кхыча органашка дІале, йоах цар.

Цуша дувзаденна белгалдаккханза дарглац, Кхерамзлен Совета массазара членаш берригаш а раьза хилара принцип Организаце ерригата ларда чІоагІале хилар. Цо чІоагІду керттерча шин социальни система бокъонаш цхьатара хилар бакъдаь тІаэцар. Кхерамзлен Совета массазарча членашта къаьстта бехктокхам тІабулл по массане а юкъара машар чІоагІбара хьалхара, адамлешна хьалхашка къаьстта декхар тІадожаду царна машари дунеи халкъашта юкъера кхерамзлеи Іалашъелга эггара хьалха цу пачхахьалкхенех тийша хиларах. Из принцип леррагІа кхоачашъяро новкъарле е еза къаьсттача группировкай гІулакха ООН-ах пайда эцара, хІаьта долче, новкъостал де деза ООН Устава керттерча принципех цаІ йола дерригача мехкий цхьатарра суверенни бокъонаш хилара принцип чІоагІъяра.

Иштта белгалдоалаш хІама да, Кхерамзлен Совета массазара членаш берригаш а барта хилара принципа духьала еча атакех дІахада йиш йоаца дакъа массаза хила а хиниад, иштта долаш а да Советски Союза дуэпаш дола меттІаьлеш, духхьал СССР а цу принципах, шийна нийшнача минуте вето бокъо юкъе а йоахаш, ший гІулакха пайда эцар яхаш доаха бахьанаш. Уж хабараш арадаьхараша цу хана «диццолийт», ший Уставаца тарлургбоацача наькъа тІа ООН яккха шоаш гІертарах Советски Союзо цкъа санна дуккхаза а вето бокъо юкъеяьккха хилар. Цу тайпара гІулакх леладеча СССР-о лора а даьд, лора а ду ший е социализма кхыча мехкий хьаштаи меттел, ООН Устав ше а, цу Организаце боарамагІа болх бара хьаштаи а хІаьта иштта колониализманеи неоколониализмани духьала къовсам лоаттабеча мехкийи халкъийи хьаштаи а.

ООН Устав хувцара аьттув болча бахьанех цаІ а лаьрхІа цкъала дувц Организаце членаш дуккагІа хинна хилар а — 1945 шера 51 мара ца хиннача метте укх шера 141-рега кхоачаш. ТІаккха цу факто ше бакъланий ООН Устав низ болаш лоархІамен хилар, шоаш цу организацена юкъе йолхача хана пачхахьалкхенаша цо керттера лерхІараштен цун принципаштен шоаш тІехьа хилар тешаме хьаккхайкадеш а хилча? ООН Уставо хьашт мелд а торонаш лацай Организаце балха юкъе хьинаре дакъа лаьара? 1966 шера, ООН членаш дуккагІа хинна хилар теркал а деш, Кхерамзлен Советеи ООН Экономически Социальни Советеи (ЭКОСОС) состав шеръяь а хилча. ДегІаухача мехкаша дуккхаза а хоадамболлаш дола дакъа лоац Генеральни Ассамблея сессешкен ЭКОСОС сессешкен решенеш тІаэцача хана, цар дакъа лоацаш ца хилча йиш яц цар хьашташта духьала йола цхьаккха тайпа решени тІаэца.

ООН Устав хувцара тІехьа латтача цхьабараша йоах, укх тІеххьарча итт шера дунеи халкъашта юкъерча хьалашка хувцамаш хиларах къаденнад из. Белггала бакъда, дунеи халкъашта юкъерча хьалашка хувцамаш хиннилга, шамига а ца хулаш. ТІаккха цу хувцамий керттера лостам Организаце лерхІаш дола сийлахьа хІамаши цун принципаши чакхйоахача хьарсам чу гІолла болаций?

Цуниа тешал ду машар безача низаша чакхдаьха гІулакхаш бахьан долаш дунеи тІара тІема кхерам хІанз укх сахьата из цІенбаь дІабаккханза бале а, дикка тІехьашка баккха вІаштІехьдаьнна хиларо.

Цудухьа цхьа бахьан доацаш дац Европерча кхерамзлени цхьана гІулакхаш леладарен дешашта йолча Совещане ТІеххьарча акта тІа ООН Уставо лерхІарашкен цун принципашкен хьежжа гІулакхаш леладе лаьрхІа шоаш хилар 35 мехка кулгалхоша хьаккхайкадар. ООН Устав хьехадаьд тайп-тайпара социальни строяш йолча пачхахьалкхенаша машаре цхьана гІулакхаш леладара ларт йоллаш долча укх тІеххьарча шерашка шин оагІорахьара санна, иштта дуккхача оагІорахьара а даьча договорашкен ваІадашкен.

Дунеи халкъашта юкъерча хІанзарча вахаре ООН лоархІам боккха хилар бакъ а деш, бакъдар аьлча, бІарган дІа а дувшадаь Іе йиш яц, из дунеи халкъашта юкъера организаци шийна тІалаттача доккхийчеи дикачеи декхарий боараме массаза ца хинна хилар бІарга ца а гуш. Вешта, ООН-а кхоачамбоацараши мелалн цун Уставах доакха эйлаш бахьан долаш дац, агрессивнии реакционнии низаша ООН Устав телхаларах, ООН-о тІанйца дуккха решенеш, белггала аьлча, герз дІадаккхара, хІанз а тІема кхерам тІатувсаш латта кхуврчаш дІадахара, колониально-расистски доал цІендаь дІадаккхар духьа лоаттабеча къовсама дешаех лаьца яьраш, кхоачашъелга юкъагІдаьхха гІертарах.

ООН Устав цун берригача членаша тешаме кхоачашдар — дунеи халкъашта юкъерча цу организаце толаме болх бара хиланза дарглоаца хьал. Духхьал цу ларда тІа мара лакхъюларгьяц дунеи халкъашта юкъера машари кхерамзлеи хьаллоаттаяра а пачхахьалкхенаша цхьатаррарча бокъонегІа цхьана леладу гІулакх дегІадоаладара а даькъера цун эффективность.

СССР Правительства ООН Устава хьакъехьарча дешах лаьца укх шера 31 мае ООН генеральни секретарага дахьийтача письмо тІа яхача тайпара, ООН членаш йолча ерригача пачхахьалкхений декхар — низаши уйлеи Устав хувцара дешашта дІа ца а ерзаеш, из тешшамеи лерргІеи кхоачашдара тІаерзаяр. Духхьал цу тайпара никъ ба халкъий овлангарча хьашташа ма-яххара бар, хІана аьлча кхоххкам кІаьдбелга чІоагІдара, из массазара а юхаластаргдоацаш а хилийтара, дунеи тІа машар чІоагІбара юкъе шийгахьара дакъа лацара йола ООН торонаш шерью по.

Советски Союз, социалистически солружества кхыдола мехкаш кийча да ООН Уставо лерхІа сийлахьа хІамаши принципаши кхоачашъе, лаьттан тІа машар лоаттабеи чІоагІбеи. Социалистически пачхахьалкхенаша цхьана къа а хьегаш хІанзле а кІезига хІама даьлац дунеи халкъашта юкъера хьал унахцІена хилийтара. Дунеи халкъашта юкъе кхоххкам кІаьдбар тІа-тІа дукхагІа хаьддача материальни чулоацамца хьаллизийта, дунеи ерригача районашка дІа а даржаш, кІоаргдалийтеи шердалийтеи гІерт уж. Социализмо лерргІа чакхбоахача цу наькъо хоадамболаш долча даькъе новкъостал ду дунеи халкъашта юкъерча гІулакхашка ООН авторитети лоархІами лакхбара, массане юкъара машар хьаллоаттабареи пачхахьалкхенаша машаре цхьана леладу гІулакхаш дегІаккхувларен гІулакха эффективни новкъостал де дезаш йолча цун политически механизма болх Устава ларда тІа эргабаьккха тоабара.

Александр БАРШЕВ,
исторически Іилмай кандидат.

(АПН).

IАЛАМ-САГА РУЗКЪА

ЧКЪАЬРАШТА ДОАЛ ЭШ

Вай мехка дукхагIа чкъаьрий дола эгтара боккхагIа бола Iам ба Каспийски форд. Цхьа бIаь совгIа тайпара чкъаьрий да цу чу. Цунах дIаккхет Тийрк. ХIаьта цу Тийрках дIаккхеташ да Шолж, Орга, Эса кхыдола вай республика хиш. ТIеххьарча шерашка Каспе чура чкъаьрий тайпаш кIезигденна. Уж кIезигдалара бахьанех цаI да цу чу долха хиш лаьгIдалар а, царех каналаш дIа а къестадеш юрта боахама культураш хиш дехк, хIапа аьлча кIара шера дукхагIа хул вай боахамашка цуга дув, кхыйола культураш тIайола хий дехка лаьтташ. Цунца цхьана чкъаьрий дебара боккха Iоткъам бу цIендара дукха болх бойя а хиш бIеха хиларо а.

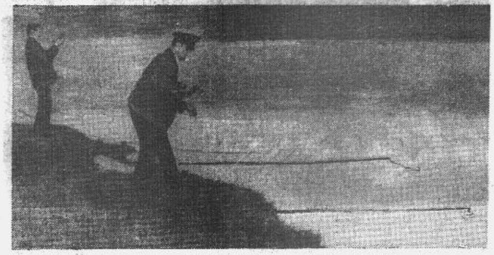
Боккхача маьхера цIеча тайпасх дола чкъаьрий лорадар чкъаьрий лорадара оргаиий метта ерригача общественноста гIулякх да. 1973 шера форда чура Шолжа чу Iовтасса 18 эзар севрюга хьалчубенаб. Царех 8—10 миллион катий чкъаьрий хила дезар.

Бокъо йоацача хIамашца чкъаьрий лувцаш вай республика чкъаьрий боахама доклика зе ду браконьераша. Дукха бараша вIалла бокъо йоацаш дукха мIараш доаххача цхаралашца чкъаьрий лувп. МIарах мукъабаьйна чкъаьра цкъада ла, е мIаро чов яь шозалагIа лаьцача чкъаьрах сага доккха зулам дала тардлу, човнах даьннача дIохьажах саг леш моттиташ а хул. Шоашта болча пайдана чкъаьрий лувцаш браконьераша зе ду вай мехка чкъаьрий боахама.

Цу морча нахаца хадданза къовсам лоаттабеш инспекце болхлоша 10—100 сомага кхоачаш штрафаш етт. Цукхоачаш штрафаш етт. Цунах хIама ца хилча браконьерий дош милице дIачулу. Масала, укх шера августе Белка яхача хи чура чкъаьрий лувцаш воаллаш гучаваьлар Жданов Леонид Семенович. 30 мIара боаллаш бархI эIак дар цунга. ХIарабар 3,3 килограмм йолаш 21 чабакх лаьцаяр цо. Из бахьан долаш тха инспекце болхлоша 25 сом штраф техар, хIаьта даь зе юхаметтаоттаде 470 сом хьадала дезача оттавир.

Чкъаьра вай халкъа рузкъа да. Из лораделга вайх хIаране декхар да.

Д. ТАХТАРОВ,
«Запкаспрыбвода» Грозненски инспекце участкови инспектор.

Iам тIа. Н. Брежневайи И. Пливеви фотоэтюд.

«ПАЛЬМА»

Меца ха хина 1922 шу дагадоагIа сона. Йоачаш ца хулаш дIаьхача ахкан йокъал латтарах 1921 шера ялат хьахиланзар Ставрополье, Ростовски Астраханскии областашка. Элала гонахьа ядана моттигашка, Россе Центральни областашка.

Цу шера бIаьсти ора йисте жIале кIазилг корайир сонеи са вешийнеи. Оаха кхетадаьчох ца дезаш цхьанне дIакхесса хила дезаш дар из. НапагI дIадехаргдола цхьакха цхьа баге эшаш яц, аьна, цIагIа мел вар дукхьал ваьлар тхоиа, из дахьаш тхо чудаьхкача.

Дукха леладир оаха кIазилг беша йоархIашта юкъе лечкъадеш. Тхоашта шиннена кхоачача дуача хIамах дакъа дора оаха цунна.

Цкъа цхьан дийнахьа ше оаха дIадийххкача пахашкий тIиргах мукъа а даьнна коа дера кIазилг. Цигга тха боккхагIбараша а эккха па деш, кхыметтел шура а ена хьастар.

Ха дIаухар. Кхачан гIулакх тоаделар, кIазилг доккха а хинна ков дика лораде даьлар. ХIаьта лорадииза даргдоацаш лораде хIама а дар. Юрта гонахьа арахьа гIолла йоккхий йоархIаш яр. Iалалмате дукха даккийи, цицхолгаши йийбаяр цу хана. Царна кIийлен ухаш бертий, цовлаш дар. Цхьайолча хана уж оакхарий желашка, котамий бунашка лелхар. Цигга шиъ денал гойтар «Пальмас». ХIаьта Iай кIаьда лоа уллача хана сон вошен из йица кхашка арадаьлча дIаэккхайийя пхьагал лоацар цо.

Дукха ха йоацаш со волча хьоашалгIа вена вар воша.

Цхьаццa чаь пела молаш дагIаш, юртара бера ха дагаеха вешийга хаьттар аз:

— Дукха даьхарий вай коа «Пальма»?

— Вурийтта шу совгIа ха яьккхар цо вай ков лорадеш, — аьлар вошас.

— ТIеххьарча хана жеца лийлар из. «Баркаси» «Палкани» яхача ший шин кIазилгаца дика лорадора цо жа.

ДIахо цо дийцар жена цкъа борз тIаенача хана цар даьр.

— Мичара йоагIа а ца ховш тIаенача борзаца латаш чIоагIа човнаш хилар «Пальмана». Борз-м йийра цар. ХIаьта цу човнех дийрза а дийрза цул тIехьагIа кхо шу даьккхар цо. ТIаккха цхьа ха яьлча згIадавча жIалеца лета «Пальма» дайна дIадаьлар.

— Аз дукха лийхар из, — яхаш дийцар вошас, — «Пальма» бIаргадайна саг вацар. Хьагучох гаьнна дIа а даха денна хила дезаш дар из. Дика жIали гаьнна дIа а дахе хьунагIа е эрий ара дарбана баьцаш а лахе шийна дарба де цу тIа керч, — яхаш дийцад сона ветеринарии лоро,— аьлар вошас. — Хьагучох шийна дарба де мегадац «Пальмана».

ЖIалешта, цискашта дийлац саго шийна даь гIулакх, хIаьта цунна тешшаме Iунал а ду.

Лораде кара Iомадаь хьайбаш.

Аьттув ца баьннараш

Заводской районе Iама йисте уллача Грозненски салоIача цIеи столове болх беш бараша хьоасташ а кIодеш а леладу кхоъ доккха циски «Рыжик» яха циска кIориги.

Столове доардача хана дулхах морд е тIехх йож царна. ХIаьта салоIаш бараша човха ца деш шоай оаркхо чура дулха чIегилг е бертIала корчайийя маькха чIегилг кхосс «Мурканеи» «Васькапеи».

ДIа уйла йича дехкехи цицхолгехи столови лораеча царна кхы фу эшар-те аьлехет.

Иштта дац гIулакх. Царна кхоачамбац из деррига а. Кердача чкъаьрах чам баккха лов царна. ХIаьта цул совгIа наьха кулго баьккхар безац, шоаш къахьийга баьккхар мара.

Пхьор диачул тIехьагIа столове болх бераши салоIараши столовера дIаболхаш саго арадаха ца дезаш цискаш а фега арадовл. Мича? Iам йисте. Укххаза дIадолалу эггара сакъердамера дар.

Эрз е бун эгтара листагIа йолча моттиге хи тIа гIолла хьабсенача хена овлан тIа кIийле лаьце Iохов царех циск. Лора а ца луш кIийлен дагIача циска юхе гIолла дIабода чкъаьра бIаргцIацкъам тохача юкъа циска мIараштa юкъе хул.

Керда даьхача чкъаьрех диза а дизе сахиллалца шоай гIанашка хьежа дIадолх цискаш.

Цкъа сакъердаме хIама хилар аьттув боацача чкъаьрий доахача «Рыжика».

ДоккхагIдола цискаш санна чкъаьра лаца кIийле лаьца дагIар «Рыжик» цхьан беттала бус. Шийна гарга бена чкъаьра бIаргабайнача «Рыжика» цIаьхха ши тIод лостадир, е уж сов чIоагIа лостадарах, е карабенача чкъаьро ка тохарах дале а хац «Рыжик» хи чу дахар. Ше хи чу дахале бага белла чкъаьра дIа а ца хецаш нек даь хьалдаьнна циска кIориг оага а денна хий тIера дIа а даьккха чкъаьра баа хайра. Ше чкъаьра биа даьлча батах мотт хьекха дIадижа дахар «Рыжик».

ШоллагIча дийнахьа докъаденна, хи чу лийча цIендена «Рыжик» бIаргадайча хьалхарча бус цунна хиннар бIаргадайнараша дIадувцаш из ца ховраштa сакъердам баьккхар.

А. ТИЩЕНКО.

Саго хьурмат ду

Iалама хознеш дукха я Сунженски районе. Ахкан замалахьа кIира къахьийгачул тIехьагIа вай республика городашкарча болхлоша салаIа чарахье, чкъаьрий даха баха планаш уттаеча хана Эса чIожа цIи йоакх. Я а я уж моттигаш саг вацалца бIарахьежаргволаш. Iалам дезача, бIарг сийрдаболча художника мичара доагIаргда мархIа ца хошаш сомача, бIарг макхоачча лакхарча хений баьццара тиъовронаш, лакхача чхараш тIара урагIа яха дукххача бIаьшерешка цу Iалама доал деш санна латта вай дай гIалаш хьагу сурт.

Иштта хоза я Шолжа йисте а. Цу шин хиво хозду Сунженски района Iалам. Итташ эзараш гектараш дIалоац районерча хьуно. Цига дагIа нажа, попа, эбеха хенаш. Цу хьунах вай мехка халкъа боахама дукххача доакъошта чIоагIа пайдане безал хул. Хьу хьеккхача керда яр дIайоагIа. Халкъа боахама пайда ца луча хьунашкара гаьнаш овлаш а тIехь дIа а йоахаш цига сом лургбола гаьнаш дIайоагI — 300 гектар боча бIараш дIадегIад цу лаьтташ тIа. Цул совгIа Сунженски дукъа тIа 400 гектар боча бIараш дIадегIад.

Хадданза юрта боахама культурашта зулам деча хини михеи эрозеца къовсам лоаттабу района хьун боахама болхлоша. Ростове бодача новкъа Сунженски района кхашка кхаьчача сага бIарг сийрдабоаккхаш лаьттан Iаьржа чIегилгаш екъаш тай техача санна дIехьа-сехьа дала баьццарча гаьний оасаш. 725 гектар я уж укхаза. Цул совгIа аьлешкеи босешкеи кхы а 275 гектар хьуна оасаш да.

Района хьунашка дукха оакхарий лел. Из Iаламо енна хозне я. Долаш дараш лораде, уж дебаде деккаришла ва хIара саг.

Iалама рузкъа лорадара теркам тIабахийтаб укх тIеххьарча шерашка района общественноста. Ассински йоккха паччахьалкхен заказник яьй районе. ТIеххьарча шерашка укхаза дукха йийбай хьакхарч, акха гаьзарий, чарч, пхьагалаш, цхьоагалаш. Уж лораде а дебаде а вIаштIехьдаьннад Iалама рузкъа лорадара общества района организаци дика оарцагIъяларах. Чарахьий инспекце болхлоша аххача хьайбашта лаьрххIа культураш дIаюв, йол, Iалашъю, тух, кхыдола доакъар дехк.

Iалам лорадеш боккхагIчарна доккха новкъостал ду дешархоша. Дукха къахьег цар хIара шера сомий ги гулдеш, гаьнаш, зизаш дIадогIаш.

Т. АРЧАКОВ.

ХIана вийхар школе?

Школеи дезали яха дешаш вIаши къоастаде йиш йолаш дац, нагахьа санна из дезал дешархо цIагIа волаш бале. Шоай бер дешадохийташ даси наnaси дог доах хьехархоша цунна дешар дика хьехаргхиларга, къахьегам беззаргболаш бер Iомадергхиларга, визза вола советски саг хургволаш цунна кхетам лургхиларга. ХIаьта шоай яргIана педагогаш теш бера даси нанаси шоашта цу тIехь дизза новкъостал дергхиларах. Иштта я школанеи дезалаи юкъера юкъмоттиг.

ХIаьта, практикас хьахьокхачох, дукхача а даькъе бераша дешар дика Iомадаря цар дика оамалаш хьахилари тийша да школанеи дезалаи юкъе дика гIулакхаш доагIаш хиларах. Бакъда, иштта дола дика гIулакхаш оттац царна юкъе массаза а. Цкъаза хьехархо кIирагIа а кхы дукхагIа а хьежа везаш хул ше хьавийхача бера даьга е наьнага. Масала, хьехархочоа гучадоал берах доалла шийна дIадоаккхалуш доаца гIалат. ТIаккха цо оарцагIвоаккх цун да е нана. Цар новкъосталца дIадаккха вол хьехархо бера гIалат, уж шоаш школе бахкарга хьежаш хул, берага дегабуам ца байта а из эгIаза ца дахийта а.

Школе бахка уж гоабелча, хьехархочо берага хоатт: «Хьа да е нана школе хIана ягIац?» аьле. «Маца бийхаб уж хьа? ХIаьта аз фу даьд уж хьабеха безаш?» — эгIаз вода дешархо. Нагахьа санна да е нана школе хьийхача, цар шоай берага оал: «Фу даьд Iа, хьо бахьан цIийлала дезаш дий тхо?».

ДукхагIа долча даькъе да, къаьстта нана школе йоагIа даьй - ноаной ди долча е хьехархо мукъавоацача хана. Цхьабола даьй-ноаной шоаш бийха боацаше а школе кхоач четверть йистейоалача хана шоай беро ший дешара гIулакх во да аларах из кIалхардаккха.

Даьй-ноаной собране баьхкараштa юкъе нийслу менна баьхкараш а. Уж тхьайсе багIа е шоай берашта барт беттa болалу. «Хьо шиш болаш хила цунца (бераца), эшаргхуле, хIама тоха а мегаргъя» оал цар хьехархочунга, цунна «хьехар ду».

Школанеи дезалаи юкъе цу тайпара латтача гIулакхаша дикадар дап берашта, кхетам лац, толхаду. Цхьаболча даьша - ноаноша кхетадац цар шоай берага барт бийттача е йийттача шоаш хьехархочоа халахетар деш хилар. Масала, укх тайпара хIама а нийслу. Классе хьехархо урока тIа водача хана цIарга латташ хул бера да е нана ший бер а тIехьа. Холу хьона царна цхьа халахетар хинналга. Хьа йист хила а кхеле, хIама кхет бера. Физически а моральни а халахетар хул цунна. Бакъда цунна хинна моральни халахетар хьехархочунга а кхоач. Иштта даьна е нанна хетачох цар из ду хьехархо раьза хилийта. Бакъда цунна хьалхашка нах боацача бовл уж, нийча гIулакх, гIожа хьаькъал да цар дар.

Уж тайпа нах «дог лаз са» яхаш калаш хул. ХIаьта мичад цар дог? Шоай бераца а доаца дог!...

Школана эш хьаькъал дола, шоай бераш дукха деза, эздий даьй - ноаной. Уж шоаш школе боагIаш, берашта кхетам балара хьакъехьа хьехархошца дагабовлаш хилар лов тхона.

Эрсий метталах шиъ оттайир Макаров Игора. Хьехархо хьежаргвоацаш дас-нанас дневника тIа кулг яздир. ВIаши дага а баьнна, берата дукхагIа хьажа соцадир. Бакъда кIаьнка кхы а шиъ оттайир. Цун да е нана школе йоагIаргйолга хов хьехархочоа. Царца ше де деза къамаьл, бе беза хьехам хьалхе я кийчбу цо. Хьехархочо я дас е нанас а оарцагIдаьнна новкъостал дергда бера.

Дешархо Измаилов дика кхетац математиках. Цун даси нанаси ловрглолаш дац из. Бетта цкъа а шозза а йоагIаргья цун нана школе, хьожаргья гIулакх миштад. Нагахьа санна низкъала хуле, репетитор оттавергва. Иштта хул бера бокъонца йола нана.

«ТIехьенна дика кхетам балар — из вай ирaзе къонал я, во кхетам балар — из вайна хургбола бала, вай делхадергдола хIама да, вай обществана хьалхашка бехке хилар да», — яьхад цIи хеза волча педагога А. С. Макаренкос.

Воай обществана хьалхашка воаш бехке хургдоаца хIама де деккарийла да вай.

С. ДЕМЕНТЬЕВСКАЯ,
г. Грозне № 19 йолча юкъерча школа хьехархо.

А. ШЕРИПОВА ЦIЕРАГIЧА ГРОЗНЕНСКИ МЕХКДАЬТТА ЧАКХДОАХАЧА ЗАВОДО ДIАХОЙТ

Советски Эскаре гIулакх дечара цIабаьхкача бIухошка, юкъера школа чакхъяьккхача кагийча нахаген мехкарашкен, тха заводе болх бе безам болаш мелбарашка.

Нагахь санна технологически установкай оператора, товарни оператора, технологически оборудовани тоечча слесара, токара, лаборанта, электромонтера, КИП слесара, технологически компрессореи насосийн машиниста, слесара-жестянщика, слесара-вентиляционника, кочегара специальносташ Iомае шун безам бале.

ТХА ЗАВОДЕ БОЛХ БЕ ДУВЛА!

Хержача специальностага хьежжа, цхьайолча хана завода, цехашкен лабораторешкен беча балха тIера дувлаш а 3—6 бетта дешеи производственни практика ен. вIаштIехьдаргда шун.

Дешаш долча хана шун алапи 95—105 сом хургда Дийша даьнначули йоагIIаш йола разряд енначули тIехьагIа алапи цунга хьежжа дукхагIа хургда.

Заводо дезал боацараштa дика кийчъяьча общежите моттиг лу. Грознефтяная яхача станцера Заградино яхача станце кхаччалца пригородни поездаца дIаюха аха льготаш лу. Йолаш я заводе берий комбинат а.

Йолаш я завода доалахьа Нохч-ГIалгIайчене хозача моттига — Рошничу яхача юрта дика кийчъяь салаIара база, Iаьржача форда йисте Лазаревске яхача юрта — салаIара база. Шерра шера завода болхлой салаIара цIеношка, санаторешка, профилакторешка ухаш салоIаш а дарба дайташ а ба.

Балха отта направлени хьаэца ваха веза:

Гор. Грозный, проспект Победы, 40 нах балха увттабареи информацеи бюро, е Заводской район, Грозненски мехкдаьтта чакхдоаха завод. Цига воагIар № 2, № 8 йолча трамвайшца «Труд» яхача кхаччалца ва веза.

ТЕЛЕВИДЕНИ

25 октябрь.
I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Б. Т. Берашта бола фаьлг. 10.00 — «Даьй-ноаной, шоана». 10.30 — Б. Т. «IуйранарaIпочта» яха музыкальни программа. 11.00 — Б. Т. «Художникех дола дувцараш» Ланцере. Ленинградера передача. 11.30 — Кхерам боацаш дIа-юха лелар. 12.00 — Музыкальни вахара кердадараш. 12.30 — Б. Т. «УнахцIено». 13.00 — Б. Т. Литературни дешараш. Горький. «Йоккха саг Изергиль». 14.55 — Эрсий композиторий симфонически миниатюраш. 15.30 — Б. Т. «Саг. Лаьтта. Вселенни». 16.00 — Б. Т. «ХьунагIа хиннар» яха художественни фильм. 17.00 — Б. Т. «БIаргагушдар — теша халадар». 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Телевизорашка хьожарий хаттараштa жоп лу политически обозревателя Жукова. 19.00 — Б. Т. «ГипноцIзер» яха телевизионни художественни фильма премьера. «Тахан сарахьа — Фернанделе» яхача серецара. (Италия — Франци). 19.55 — Б. Т. Композитора Пахмутовай авторски сайре. Союзий цIеи Колонни залера передача. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Б. Т. Композитора Пахмутовай авторски сайре дIахоьяхьар. 23.00 — Б. Т. Волейболах йола Европа чемпионат. Югославера передача. Йистеьлча кердадараш.

II ПРОГРАММА

14.40 — «Невольницы» яха фильм-спектакль. 1-гIа серн. 16.00 — «Шаган» яха фильм-концерт. 16.25 — КПСС 25-ча съезда даха хьакъ долча тайпара накъагIоргда. Экрана тIа къахьегама саг ва. 16.55 — «Знани» яха Iилман-популярни кинопрограмма. 17.35 — Мультфильмай программа.

26 октябрь.
I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Б. Т. Берашта йола Iуйранара гимнастика. 9.30 — Б. Т. «Гургал бетта сахьат». 10.00 — Советски Союза гIулакх деш ва. 11.00 — Б. Т. «Iалама хьахой» яхача олимпиада 1-ча тура ду жопаш. 11.45 — Б. Т. «Дзюдо яхача кIалтохаргах латара дуйнен чемпионат» Венера передача. 12.00 — Б. Т. «Музыкальни киоск». 12.30 — «Юртара сахьат». 13.30 — «Патриот» № 9 йола телевизионни альманах. 14.00 — Б. Т. Литературни произведенеш экрана тIа яхар «Дворянски бIы» яха художественни фильм. 15.45 — Америка ВIашагIкхийттача Штатай Доккхача театра гастролаш. 16.35 — Б. Т. «Дуйнен халкъашта юкъера панорама». 17.00 — Б. Т. «Мультфильмай программа. 17.30 — Б. Т. «Россе керттера улица» яхача телевизионни документальни фильма премьера. «Дийна хий» яха 8-гIа серн. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Б. Т. Футболах йола СССР чемпионат. Тбилисера передача. 19.45 — Б. Т. Довзол дехьарча хьаьший бIаргашца Советски Союз. 20.00 — Б. Т. «Кинонкъбархой клуб». 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Б. Т. «Артлото». 23.00 — Б. Т. Волейболах йола Европа чемпионат. Югославера передача. Йистеьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

12.00 — Комсомола 50 шу дизара цIерах йола приз яккхара эстафета. 13.00 — Документальни фильмай кинозал. 13.30 — Б. Т. «Вай цIагIа» яха музыкальни программа. 14.00 — Киножурнал. 14.10 — ЙоккхагIа йолча классашка дешабагIараштa йола программа 14.40 — Фильм-концерт. 15.10 — Симфонически оркестра концерт. 16.10 — «Невольницы» яха фильм-спектакль. 2-гIа серн.

РАДИО

25 октябрь.

6.30 — «Шелковский района хьайбаш леладераш болча хьоашалгIа (нохчий меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Ашараш. 7.20 — Республиканcки газетий обзор. 8.25 — «Рамзан Паскаев» яха передача (нохчий меттала). 14.00 — «Бригадир» яха Мазиева очерк (гIалгIай меттала). 14.20 — Социалистически яхьа хьалхалаттараштa дола концерт (эрсий меттала). 15.00 — «Цхьан дезала юкъе» яха литературно-музыкальни композици (эрсий меттала). 15.30 — «Вошал долча халкъий ашараш» яхача циклацара передача (нохчий меттала). 16.00 — «Кавказа Iуйре» яха радиожурнал.

26 октябрь.

7.10 — Республиканcки газетий обзор. 7.25 — Хоамаш. 7.35 — Ашараш. 8.25 — Шоана дукха еза ашараш. 12.10 — «ЗIокмоза» яха сатирически журнал (нохчий меттала). 12.30 — «Саг къахьегамца сий долаш ва» яха корреспонденци (гIалгIай меттала). 15.15 — «ЦIе сийгаш» яха пионерашта дешархоштeи йола передача (гIалгIай меттала). 15.45 — КПСС 25-ча съезда даха хьакъ долча тайпара накъа гIоргда. «Пятилетка энтузиастай» яха зарисовка (эрсий меттала). 16.00 — «Сийле хайла хьона комсомол» яха музыкально-литературни композици (эрсий меттала). 16.30 — «Школьни глобус» яха радиовыпуск (эрсий меттала). 18.30 — Иллеца доаттагIал дараштa дола концерт (гIалгIай меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллеи Грознеи хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбоалехьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш ха хилеи фегара температура республике гIолла 7—12, Грозне 9—11 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

Кхоанеи ломмеи кхаьла а йолаш, юкъ-юкъе екха а екхаш, цхьаццайолча моттигашка лаьгIо догIа а делхаш, дохк а доаллаш, бе-беча оагIорахьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш ха хилеи фегара температура бийсашка 2—7, деношка 10—15 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

Наьна йоакхо. А. Лухтанова сурт. (АПН).

Къажкъайг-къу

ЧIоагIа сакъердамеи тамашийнеи хIама я из къажкъайг - къу. Города, юрта ара лел цхьаннахьа сатем боаца из кIай-боарха оалхазар. АргIаш тIа, карташ тIа хувшаш ка тоха хIама лехаш хьувз къажкIайг. Наьха хIама йодае, ка тоха оамал еннача цу къайгах фу доал. Из оамал йолча цунах «къу» аьннад халкъо.

Цхьан дийнахьа наькъа водаш са теркам тIабахар боамби хьахулача кIотарга кIал екъача моттиге маьлха эIанарашка къегаш дадача чкъаьраштa. «Укхаза миштa нийсденнад ераш?» — аьнна цецваьлар со. Цу хана-м кхы из теркал ца деш дIавахавар со. Цхьабакъда, иштта дадача чкъаьраштa кхы цIаькхазза се тIакхаьчача из фуд ха лаьрхIар аз.

Дукха уйла е езанзар. Гаьна йоацпаш гучаяьлар кIай-боарха къажкъайг. ТIаккха 30—40 гIа гаьна а ваьнна дIатебар со. Додача хи тIа гIолла го тувсаш а лийле кхесса хIама санна хин тIехен тIа IотIа а гIойя. ка техе чкаьра а ийце боамбе кхашка дIайодар къажкъайг. Иштта шийна кхача Iалашбу цо. ХIаьта сона хетаргахьа ше мецъелча хьалха ше дIадийхка чкъаьрий долча йода хургъя-кх из.

Сайна бIаргадайна тамашийна из хIама аз дIадийнача азербайджана Кули-Оглыса а шийна дайпар дийпар. Шоай мехка цхьан «бандиткас», иштта аьлар цо кIайбоархача къажкъайгах, хи хара болча чу а кхиxьа, цхьа бIаь совгIа хIама лочкъаяь чуелла хиннай.

В. ЖУК-ТРИПОЛИТОВ.

ТАХАНИ КХОАНЕИ ХУРГДА

25 октябрь

С. М. Кирова цIерагIара салаIареи культураи парк. 10.00. Волейболахи йоккхача теннисахи ловзара яхьаш. 14.00. Массовкаш, ловзараш, викторинаш. 16.00. Кинолекторий. «Къахьегамхой социалистически яхьа инициатива дегIайоалаяр — пятилетка чакхйоалача шера массови - политически балха керттердар» яха лекци. 17.00. Баьццара театр. МВД клуба художественни самодеятельноста коллектива концерт. 18.00. «Советски граждаиий конституционни бокъонаши декхараши», яха кинофестиваль. 19.00. Халхара майда. Кагирхой салаIара сайре. Лохк «Сказочники» яхача вокально - инструментальни ансамбло. Болх бу ерригача аттракционаша.

В. И. Ленина цIерагIча культура Дворец. 12.00. Болх бу дIа-хьа лелача «Луна-парк» яхача чехословацки аттракционо. 15.00. Сакъедрамеча вIашагIкхетарий клуб. «Комсомольски сийдола къонал» яха тематически сайре. 18.00. «Город Грозный хиннар, таханаръяр, хургъяр» яха лекци. 19.00. «Глобус» яха кинолекторий. Iилма - популярни фильмаш хьокхар 19.00. Кагирхой салаIара сайре. Лохк «Интер» яхача вокально - инструментальни ансамбло.

26 октябрь

С. М. Кирова цIерагIара салаIареи культураи парк. Комсомол хьахиннача денна хетадаь сакъердар. 10.00. Волейболахи йоккхача теннисахи ловзара яхьаш. 14.00. Массовкаш, ловзараш, викторинаш. 17.00. Баьццара театр. Лохк «Сказочники» яхача вокально-инструментальни ансамбло. 16.00. Кинолекторий. «Кагирхой. Сийлахь - боккхача Даймехка тIем тIа» яха лекци. Тематически кинош хьокхар. 19.00. Халхара майда. Кагирхой салаIара сайре. Лохк «Сказочники» яхача вокально-инструментальни ансамбло. Парке болх бу берригача аттракционаша, зооуголоко, дешарий павильоно, лодочни станце.

В. И. Ленина цIерагIара культура Дворец. 9.00—11.00. Болх бу бераштеи кхелетараштеи долча «Заманхо» яхача кинотеатро. 10.00. Болх беш да «Луна-парк» яха чехословацки дIа-хьа лела аттракцион. 12.00. ВЛКСМ 57 шу дизара хетадаь сакъердар. 18.00. «Экране да турпалдар» яха кагирхошта лаьрхIа кино-сайре. 19.00. Кагирхой салаIара сайре.

КЕРДАЧА ТАЙПАРА БОЛХ БУ ТЕЛЕФОНО

Владимирски областерча «Заря» яхача колхоза председателa Махов Александра ший балха истола тIа йоалла рычаг дIа тIя а тоIаяь микрофона чу гIолла аьлар:

— ДIайоласргья вай совещани.

Из дIайолаелар. Цун доакъошхой вIаши гаьна бар, юстара ядача массехк юрта, цар къамаьл вIашагIтохаш хиппар яр моллагIа яр санна йола селектор. Бакъда моллагIа дар санна доацаш дар укхаза цаI: наха дIа-юха деш хинца къамаьлаш дора силовой высоковольтни электрически линегIа.

Из телефонни бувзама система кийчъяьй технически Iилмай кандидата Петров Виктора, город Владимкрерча электромашиностроене Iилма-тохкама института директора хьалхленца. Электромоторий керда конструкцеш хьаяргеи (дунен халкъашта юкъерча Москве, Брно, Лейпциге, Пловдиве хиннача выставкашка совгIаташ денна я уж) уж хьаяра керда технологи кийчъяргеи хьежжа укхаза болх бу телеуправленеи бувзамеи проблемаш къестаеш а.

Вай мехка энергетически системашка хIанз лелаеш я институте хьаяь 250 совгIа тайп-тайпара кхайкаш йола устройстваш. Конструкцега диллача чоалхане йоацача цар тешшаме тIахьожам лоаттабу силовой линеи йоккхача участкай балха, хIара денна царна гIулакх де дезаш бола дукха специалисташ мукъа а бовлийт. ХIама ехача, телхача цу прибораша сигнал лу, аварийни бригада хьаех.

16 изобретени яьй Петрова. Дукха ха йоацаш цо еннача методах йолаш йола телеграфни линеш кхозза дукхагIа пайда луш болх бе йиш йолаш я.

ЗАХАРОВ ГРИГОРИЙ,
АПН корреспондент.
Горький.

Редактор
Т. А. ТЕБОЕВ.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахареи культураи отдели — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 2-80-71; бухгалтере — 2-54-30. корректорске—2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46 отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем 2-80-71; бухгалтерия — 2-54-30. корректорской—2-89-88.

Газет арадувла шинарей, ерей, шоаттеи деношка.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Маяковске, 92. Типография изд-ва «Грозненский рабочий», Маяковского, 92.

Заказ № 6921.